

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Avstrijski predsednik Kurt Waldheim ne sme priti v ZDA zaradi nacistične preteklosti — Avstrijska vlada ogorčena

WASHINGTON, D.C. — Včeraj je Reaganova administracija preprečila prihod v ZDA avstrijskega predsednika in bivšega generalnega sekretarja Združenih narodov Kurta Waldheima. Pravosodno tajništvo je namreč ugotovilo, da po dokumentih, ki so tajništvu na razpolago, je Waldheim osebno povezan z nacističnimi vojnimi zločinci in sicer v času, ko je Waldheim kot nemški vojak služil v od nacistične Nemčije okupirani Jugoslaviji in Grčiji. Zadnja leta napadajo Waldheima predvsem židovske organizacije. Na lanskih avstrijskih predsedniških volitvah je Waldheim, po mnenju mnogih opazovalcev premagal socialističnega tekmeca predvsem zato, ker so bili volivci jezni nad kampanjo zoper Waldheima s strani Židov in drugih preganjalcev bivših nacističnih vojnih zločincev.

Tako po včerajšnjem sklepu pravosodnega tajništva je Avstrija kot protest odpoklicala svojega veleposlanika v ZDA domov na »posvetovanja«. Gre za prvi primer v zgodovini ZDA, da je bil vstop v Združene države prepovedan voditelju kake ZDA prijateljski državi. Zadeva je še bolj neprijetna za obe državi, ker bi moral priti v ZDA na uraden obisk sredi maja avstrijski kancler Kurt Vranitzky in bi ga moral predsednik Reagan sprejeti v Beli hiši 21. maja. Sedaj ni še znano, ako bo do takega obiska res prišlo.

Waldheim je služil v nemški vojski na okupiranem Balkanu v letih 1942-1945. Enot, s katerimi naj bi bil Waldheim služil, naj bi bile odgovorne za vojne zločine zoper jugoslovanske partizanske sile in lokalno civilno prebivalstvo. Waldheim sicer prizna, da je služil na omenjenem ozemlju, zanika pa, da bi bil osebno sodeloval v zločinih. Zanimivo pri zadevi je, da Jugoslavija sama nima nobenih zadržkov zoper Waldheima. To kljub temu, da je neki bivši uslužbenec jugoslovanske tajne policije oz. obveščevalne službe v prvih letih po 2. svetovni vojni izjavil, da je ZSSR vedela za Waldheimove aktivnosti na Balkanu in ga skušala pridobiti kot svojega agenta oz. vohuna. V teh prizadevanjih naj bi bila vpletena tudi SFRJ, to v letih pred sporom med Titom in Stalinom.

Reagan izjavil, da so ZDA pripravljene na še obsežnejše trgovinske sankcije zoper Japonsko — Kongresniki soglašajo

WASHINGTON, D.C. — Včeraj je predsednik Reagan dejal, da je njegova administracija pripravljena podvzeti nove ekonomske sankcije zoper Japonsko, ako Japonci ne bodo privolili v za ZDA zadovoljivo rešitev problemov na področju medsebojnega trgovanja. Reagan trdi, da je japonski presežek v trgovanju z ZDA — lani je znašal kar 58,6 milijarde dolarjev — nesprejemljiv in ga je treba nujno zmanjšati. Japonci sicer soglašajo, niso pa pripravljeni odpreti svojega domačega trga za dolgo vrsto ameriških izdelkov, predvsem kmetijskih pridelkov, mesa ipd. Ameriški izvozniki se močno pritožujejo in so našli prijateljsko razpoloženje v zveznem kongresu, zadnji čas pa tudi pri Reaganovi administraciji, ki z Reaganom na čelu zagovarja prosto trgovanje med državami, vendar pod enakopravnimi pogoji. Ravno tu je pa težava, ker je ameriško stališče, da Japonska ni pošten trgovinski partner. Isto velja, trdi Reaganova vlada, tudi za druge azijske dežele in za Evropsko gospodar-

ske skupnost.

Pred tedni je Reagan po veljavnem zakonu znatno povišal carino na razne japonske izdelke in trdi, da je pripravljen podvzeti nove carinske ukrepe, ako Japonci ne bodo popustili. Politični analitiki menijo, da ukrepa Reagan tako odločno, ker se boji, da bi zvezni kongres uzakonil še obsežnejše trgovinske sankcije. Take sankcije, njih najbolj vneti zagovornik je demokratični predsedniški kandidat, kong. Richard Gephardt, bi lahko odprle pravo mednarodno trgovinsko vojno.

Ta teden bo na obisku v ZDA japonski predsednik vlade Jasuhiro Nakasone, ki je itak pod močnim domačim političnim pritiskom zaradi njegove ekonomske politike. Nakasone želi kompromisno rešitev, vendar mora kljubovati nasprotnim tendencam v lastni vladi, še posebej pa v japonskem parlamentu. Reaganova vlada in kongres pa nista več pripravljena biti zadovoljna le z obljubami z japonske strani in zahtevajo konkretna dejanja.

— Kratke vesti —

Ženeva, Švi. — Včeraj je sovjetska stran na pogajanjih z ZDA za jedrsko razorožitev predložila nov načrt za eliminacijo vseh misilov srednjega dometa, ki lahko nosijo jedrske bojne konice, iz evropskega prostora. Ameriška delegacija bo načrt proučila in ni hotela o njem javno komentirati.

Langley, Va. — Včeraj se je pred centralo CIA zbralo več kot 1000 demonstrantov, ki so protestirali zoper politiko ZDA v Centralni Ameriki in Južni Afriki. Demonstranti so skušali preprečiti, da bi prišli na delo uslužbenci CIA. Policija je aretirala kakih 550 demonstrantov. Izgreda ni bilo in so tudi mnogi aretiranci pohvalili policiste za dostojno ravnanje z njimi.

Washington, D.C. — Predsednik Reagan je bil obveščen, da zaradi nestrokovnega ravnanja tekom preiskave zoper marince, ki so služili v ameriškem veleposlaništvu v Moskvi in so obtoženi sodelovanja s sovjetskimi vohuni, bo te marince težko spraviti pred sodišče. Kot kaže, so preiskovalci v zasliševanjih večkrat kršili osnovne pravice teh marincev, kar utegne onemogočiti njih sojenje.

Moskva, ZSSR — Poročevalna agencija Tass poroča, da ima od ZDA izročeni obtoženi nacistični vojni zločinec Karl Linnas pravico apelirati na sodišče za ponovno sojenje ali pa prositi za pomilostitev. Linnas naj bi bil zagrešil vojne zločine zoper Žide v svoji rodni Estonski.

Cairo, Eg. — Egiptska vlada je zaprla vse pisarne PLO v deželi. Ukrepala je po odločitvi PLO vodstva na zborovanju v Alžiriji, da mora Egipt razveljaviti mirnovno pogodbo z Izraelom, podpisano l. 1979. To bi bil predpogoj za uradne odnose med PLO in Egiptom. Vodstvo PLO je tudi ponovno izvolilo Jasirja Arafata za svojega voditelja.

New York, N.Y. — Preteklo nedeljo je moral zopet v bolnišnico bivši načelnik CIA William Casey, ki že več mesecev kljubuje raku na možganih. Sedaj ima Casey še pljučnico in je njegovo stanje kritično. Casey naj bi bil globoko vpleten v tajnem in morda nezakonitem financiranju protisandinističnih gverilcev, zaradi bolezni pa ni na razpolago kongresnim in drugim preiskovalcem.

Iz Clevelanda in okolice

Umestitev to soboto —

To soboto bo umeščen kot novi župnik pri Mariji Vnebovzeti č.g. John Kumše in sicer pri sv. maši ob 6. uri zvečer. Poleg faranov in vseh rojakov, so posebej in iskreno vabljeni narodne noše. Zbirališče bo v stari cerkvi ob 5.45 pop. Udeležba narodnih noš bo povzdignila slovesnost tega večera. Po maši bo sprejem v šolski dvorani. Pridite!

Družina priporoča —

K osmrtnici za Anthonyja Grdino želi družina priporočati tudi darove v pokojnikov spomin v šolninski sklad (Scholarship Fund) farne šole pri Mariji Vnebovzeti ali pa v tiskovni sklad Ameriške Domovine.

LILJA ima sejo —

Dramsko društvo Lilija ima redno mesečno člansko sejo v ponedeljek, 4. maja, ob osmih zvečer v Slovenskem domu na Holmes Ave.

Novi grobovi

ANTHONY J. GRDINA

V soboto, 25. aprila, zjutraj je v University bolnišnici za pljučnico umrl 86 let stari Anthony J. Grdina. Pred tremi leti ga je zadela možganska kap in od takrat je bil pacient v Margaret Wagner House Benjamin Rose Instituta. Pogreb bo danes, v torek, s sv. mašo v cerkvi Marije Vnebovzete dop. ob 9.30 in od tam na Kalvarijo. Pokojnik je bil predsednika mnoga leta A. Grdina in sinovi, Inc., podjetje, ki ga je ustanovil l. 1903 njegov oče Anton Grdina. Bil je pogrebnik po poklicu in je vodil oba Grdinova pogrebna domova do l. 1984, ko ga je možganska kap prisilila, da se je upokojil. Leta 1924 je graduiral iz Cincinnati School of Mortuary Science, izpopolnil se je v svoji stroki tudi z obiskovanjem Perc Westmore Studio v Hollywoodu, Kalif. Bil je priznan za svoje znanje na področju rekonstrukcije obrazov.

Graduiral je iz takratnega Clevelanda Collegea l. 1923 (danes John Carroll univerza), prej pa iz Loyola srednje šole (danes Cathedral Latin srednja šola) ter osnovne šole sv. Frančiška.

Bil je najstarejši od šestih otrok Antona Grdine, ki je bil med vodilnimi slovenskimi pionirji v Clevelandu. Že kot 8-letni otrok je pokojnik pomagal v očetovi trgovini. Pred leti je Grdinovo podjetje vsebovalo trgovino za železnino, dva pogrebna zavoda (ki še danes poslujeta), trgovino za pohištvo in kegljišče (pokojnik je bil sam odličen kegljač), veliko vlogo je igralo tudi pri takratni

(Dalje na str. 7)

O slovenski kuhinji —

Več naših bralcev nas je obvestilo o članku, ki je izšel v vodilnem ameriškem listu The New York Times 22. aprila pod stalno rubriko »The Living Section«. Članek je napisala Iris Bailin, ki vodi kuhinjo pri finančni tvrdki Prescott, Ball & Turben Inc. tu v Clevelandu. Bailinova omenja Ažmanovo mesnico na St. Clair Ave. in go. Fanny Omaha, ki je Bailinovi dala svoje recepte za štruklje in vampe. Članek je sicer zanimiv, nepotrebne pa so besede, ki bi lahko upravičeno žalile staronaseljenke. Morda bomo o tem še kaj pisali.

Zahvalimo se —

Pri A.D. se zahvalimo našim bralkam, ki so nam prinesle cunje, potrebne za čiščenje tiskarskega stroja. Odzvale so se sledeče: Mary Okicki, Anna Zallnick, Annie Knaus, Helen Petrovic in Karla Majcen. Čeprav trenutno nismo več v zadregi, bomo vedno hvaležni za nove »pošiljke« takih cunj, ki bi jih bralke drugače odvrgele na odpad.

Uspelo gostovanje —

Gostovanje naših Fantov na vasi na farnem festivalu sv. Cirila v New Yorku je zelo lepo uspelo. Slišali smo, da je bilo navzočih več kot 500 rojakov in rojakinj, avtobus, ki je peljal iz Clevelanda, pa je bil zaseden.

Dober obisk —

Preteklo soboto zvečer je bil Družabni večer Tabora v prostorih Slov. doma na Holmes Ave. Tudi tu je bil obisk kar dober.

Skupno sv. obhajilo —

Oltarno društvo sv. Vida bo imelo skupno sv. obhajilo to nedeljo, 3. maja, pri osmi sv. maši. Ob 1.30 pop. bo sestanek v društveni sobi.

Oltarno društvo Marije Vnebovzete bo tudi imelo skupno sv. obhajilo to nedejo pri 8. maši, ob 1.30 bodo molitve, sledila bo seja.

Letna seja —

V petek, 15. maja, bo letna seja članov in prijateljev Slovenskega doma za ostarele. Vršila se bo v spodnji dvorani SDD na 15335 Waterloo Rd. Pričetek ob 7.30 zvečer.

VREME

Vetrovno in spremenljivo oblačno danes, z možnostjo dežja. Najvišja temperatura okoli 45° F. Deloma sončno jutri, z najvišjo temperaturo okoli 58° F. V četrtek spremenljivo oblačno in vetrovno, z najvišjo temperaturo okoli 54° F.

Ameriška Domovina je Vaš list!

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 024100)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian EditorAmeriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche

AMERICAN HOME SLOVENIAN OF THE YEAR 1987 - PAUL KOSIR

NAROCNINA:

Združene države:

\$33 na leto; \$18 za 6 mesecev; \$15 za 3 mesece
Kanada:\$42 na leto; \$27 za 6 mesecev; \$17 za 3 mesece
Dežele izven ZDA in Kanade:\$45 na leto; za petkovo izdajo \$25
Petkova AD (letna): ZDA: \$18; Kanada: \$22;
Dežele izven ZDA in Kanade: \$25

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$33.00 - year; \$18.00 - 6 mos.; \$15.00 - 3 mos.

Canada:

\$42.00 - year; \$27.00 - 6 mos.; \$17.00 - 3 mos.

Foreign:

\$45.00 per year; \$25 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$18.00 - year; Canada: \$22.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio
POSTMASTER: Send address change to American Home
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published every Tuesday and Friday except the first 2 weeks in July and the week after Christmas.

No. 33 Tuesday, April 28, 1987

NOVA REVIJA 57

dr. Katica Cukjati

Avantgardno sovraštvo in sprava

— Spomenka Hribar —

II.

Preoblikovanje partizanske mase v politično vojsko

V drugem podnaslovu Spomenka Hribar analizira »Preoblikovanje partizanske mase v politično vojsko«. Najpreje se ustavi ob dejstvu, kaj je pomenila avantgardna vloga partije v vojski (vedno na podlagi mnogih dokumentov).

»Komisarjevo sodelovanje s komandantom in drugimi aktivisti je tako, da je komisar odločujoči funkcionar štaba, toda to ni formalno vidno, temveč dejansko. 'Vaša kontrola v vojski ne sme biti formalna, ne sme imeti karakter vašega neposrednega vmešavanja v vojaške zadeve, pač pa kontrolirajte vse dihanje vojske preko partijcev.' Partijska kontrola vsega dihanja v vojski mora biti taka, da se to ne bo videlo, kajti Partija 'je seveda prav tako kot na terenu tudi pri partizanih ilegalna, tako za sovražnike kot za partizane.' Možnost ilegalnosti partije — tudi pred partizani — je utemeljena prav na ločitvi forme od vsebine; za formalnimi pravicami, ki jih imajo 'ljudje množice', šele more partija ilegalno prevzemati v roke dejanske pozicije.«

Kot mnogo sodobnih slovenskih avtorjev, tudi in predvsem avtorica tega izrednega prispevka v letošnji Novi reviji potrjuje naše mnenje, da je »borba proti okupatorju« bila le izgovor za civilno revolucijo. Tako Spomenka citira dokumente:

»Kar pomeni: Samo tista vojska, ki je brezpogojno v rokah naše partije, je tista, ki je sposobna se boriti za zmago diktature proletariata, in samo ta in taka vojska je neomajno zvesta svojemu narodu. Vojska, ki se ne bi borila za zmago diktature proletariata, ampak le — recimo za zmago nad okupatorjem, principalno ne bi bila zvesta svojemu narodu. — Spet smo naleteli na samoumevno ideološko predpostavko narod = partija.«

»Metode vzgoje so bolj ali manj stroge, zadnja šiba je smrtna kazen.«

Presenetljiv je zaključek avtorice članka, ko trdi:

»V samem principu avantgarde je utemeljeno sektaštvo. Natančneje rečeno: pojavi sektaštva (npr. pobijanje razrednega/narodnega sovražnika v t. i. drugi fazi revolucije) izhajajo iz sektaštva, vzdignjenega na raven principa, izhajajo torej iz t. i. 'razrednega boja' kot principa. To je vnesel v politično strukturo slovenske družbe novo diferenciacijo, ki je partiji omogočila boj zoper kontrarevolucijo oziroma zmago nad njo, boj za partijsko nadmoč, oblast.«

Tako je že od vsega početka sektaštvo — izum komunistične partije — razkrival dvojno naravo vojske (OF), ker je odkrival razpor med narodnoosvobodilnim bojem in izredno (ideološko) opredeljenostjo. Kot pravilno opisuje Spomenka Hribar, je v komunističnih linijah vedno obstajala stalna potreba »med razkritostjo in skritostjo njenega razpornega bistva: osvobodilni boj — civilna revolucija«.

Koncert Štefanovega zbora v Chicagi

LEMONT, Ill. - V soboto, 11. aprila 1987, je svetoštevanski cerkveni pevski zbor priredil koncert verske glasbe v cerkvi, kjer vsako nedeljo in praznik prepeva pri slovenski maši. Programi, ki smo jih prejeli pri vходу, so bili, primerno liturgičnemu obdobju (večer pred Cvetno nedeljo), višnjeve barve s silhueto križa. Program, kakor tudi oglas v AD pred nekaj tedni, je napovedal lep in bogat program.

Prva na sporedu je bila »Osmi postaja« Tomčevega »Križevega pota«. Jezusove besede Jeruzalemskim ženam je občuteno zapel Stane Kastelec. Nato se pesnica (Vida Taufer) in skladatelj zazre v življenjsko pot človeka, ko se glasovi v obliki fuge medsebojno prepletajo in s trpkimi akordi nakazujejo težo življenjske poti, posute s trpljenjem. Sklene z vzpodbudo: »Trpeče duše, Kristusa prosite, da z bolečino svojo vas ozdravi«. — Zahtevno skladbo je zbor lepo izvedel.

Od Sattnerjevih postnih pesmi je pevovodja izbral dve najučinkovitejši in najlepši: »Jezusova smrt« in »Pesem žalno poje duša moja tebi Mati grenkih bolečin«. Prva opisuje dogodke ob Jezusovi smrti: »sonca luč se zatemnjuje, svet se stresa, skale pokajo, mrtvih grobi se odpirajo«, kar je ob orgelski spremljavi odpel basist Dale Trinko. Druga skladba je posvečena »Materi bolečin«, s prošnjo: »Vtisni, Mati bolečine, bolečine svoje v dušo mojo!« Obe pesmi sta precej zahtevni, zlasti druga, ko skladatelj z njemu lastno lahkoto uporablja imitacije, in poleg lepe melodije, še izvirno prelivanje akordov, kot bi slikal izraz bolečine Marije, Matere božje. Te pesmi zboru ležijo, zato jih pevci pojo z občutkom.

Dinamično, ritmično in melodično prepričljiva je bila Gallusova »Glejte, kako umi-

Rojaki v Torontu vabljeni na zanimivo predavanje 8. maja

Rojaki v Torontu in okolici so vabljeni v petek, 8. maja, ob 8. uri zvečer v Slovenski dom, kjer bo imel zanimivo predavanje o svojih dveh letih in pol bivanju v azijski deželi Bangladeš g. Frank Grmek. Kazal bo tudi skriptične slike.

Omar Mauser

Ukinjanje slovenske partizanske vojske

V tretjem poglavju pisateljica analizira »ukinjanie slovenske partizanske vojske«, kjer ponovno prihaja do izraza princip avantgardnosti in vojaško partijska struktura celotne marksistične družbe. Poleg mnogoterih pojavov, je omembe vredno stališče Kardelja, ko s strahom pojasnjuje Titu:

»Ti, ki zelo dobro poznaš specifično slovensko nacionalno občutljivost, ki je rezultat stoletnega nacionalnega tlačenja, boš zelo dobro razumel, zakaj so prav naši zavzniki tako vztrajni na nekaterih pridobitvah našega narodnoosvobodilnega boja in zakaj toliko jahajo na nekaterih formalnostih.«

»Prav zato, ker jim partizanska vojska pomeni dejan-

(dalje na str. 4)

ra pravični«. Petelin-Gallus, rojen 1550 v Ribnici na Dolenjskem, umrl v Pragi 12. julija 1591, je edinstven skladatelj tiste dobe, ki ga primerjajo slavnemu Palestrini. Gallusova posebnost je njemu lastno prelivanje akordov, kot bi bilo nekaj nadzemskega.

Mozartov »Dies Irae« iz Requiema je bila novost za Štefanov zbor. Izvedel ga je s spremljavo orkestra. Težke pasaže so bile izvedene z ognjem in prepričanjem, da smo prav čutili, kako »Strašen dan je dan plačila«!

Postni del programa je zaključila Foersterjeva skladba »Kaj sem ti storil, zdaj povej, predrago ljudstvo moje«. Besedilo je vzeto iz bogoslužja Velikega petka, iz »Očitanj«. Skladatelj je postavil pesem v mol, ki se potem preljuje v dur. Konča z »odprtim« akordom, kakor da še ni konec in Kristus še vedno sprašuje.

Mogočna skladba Lojzeta Mava »Zapoj veselo o kristjan, veselja tvojega je dan«, je s spremljavo orkestra uvedla velikonočno razpoloženje. Pridružila se ji je priljubljena Premrlova »Kristus je vstal«. Navdušenje, s katerim je zbor odpel pesmi, se je preneslo na poslušalstvo, ki se je nadaljevalo v zadnji skladbi prvega dela »Achieved is the Glorious Work« iz Haydnovega oratorija »Stvarjenje«. Osrednji tercet so izvedli Patricia Zeleznak, Lojze Arko in Branko Magajne. Tercet je spremljal na klavirju mladi Filip Arko.

V drugem delu smo slišali šest točk, odlomkov, iz Handelovega oratorija »Mesija«. Najprej je orkester odigral uverturo, nakar se mu je pridružil zbor v »And the Glory of the Lord«. Sledil je altovski solo »But Who Shall Abide«,

ki ga je precizno in lepo zapela Freda Arko. Tu je imela priliko pokazati velik obseg glasu, ki ga skladba zahteva, obenem pa je njen temni ton dal pravo barvo skladbi.

Zbor in orkester sta nadaljevala s »For Unto Us a Child Is Born«. Nakar je sam dirigent, Janez Arko, s svojim donečim basom odpel arijo »Thou Art Gone Up on High«.

S Handelovo »Alelujo« — kot zaključno skladbo, je zbor dosegel višek izvajanja. Tokrat je bilo besedilo slovensko, kar je posebno prišlo večini poslušalstva.

Več let je že preteklo, odkar je Štefanov zbor imel samostojen koncert. Zato je bil tokrat toliko bolj zaželen in upoštevan. Škoda, da ni bilo na programih imen pevcev, članov pevskega zbora. Zelo razveseljivo je dejstvo, da je precej mladih v zboru.

Iskrene čestitke in priznanje pevovodju-dirigentu Janezu Arko, ki že leta uspešno vodi svetoštevanski cerkveni zbor. Veliko truda vložil v petje pri slovenskih mašah, za ta koncert pa še posebej. Pianistki-organistinji Patty Zeleznak, solistom in vsakemu izmed pevcev iskrene čestitke k lepo uspelemu pevskega nastopu. Pravtako članom komornega orkestra, ki je bil v glavnem sestavljen iz mladih svetoštevancev, in je odlično odigral svoje, deloma zahtevne, vloge.

Svetoštevanskemu zboru želimo, da bi še dolgo tako pridno prepeval in se glasbeno udeleževal tako pri cerkvenih slovesnostih, kakor tudi z izvenliturgičnimi nastopi. Bog naj vse še naprej bogato blagoslavlja za ves trud, ki ga vložite v to sveto stvar.

Dr. P. Vendelin Špendov OFM

ZDRAVSTVO IN ETIKA

socialni-politični vsebini.

Vsekakor v preteklosti kakor v sedanjosti so v medicinskih šolah vedno posvečali pozornost ne le deontologiji, marveč tudi medicinski etiki. Skupno s strokovno izobrazbo se je nudila in se nudi tudi neka etično-načelna vzgoja, ki naj bi pomagala zdravstvenemu delavcu, da se pravilno odloča »in scientia et conscientia«, tj. po pameti in vesti v razreševanju etičnih konfliktov, s katerimi se srečuje v zdravstveni praksi. Rekli so, naj bo zdravnik »vir bonus sanni peritus«, dober človek, ki zna zdraviti. Dobrota naj bi ne obsegala samo osebne kreposti, temveč tudi zmožnosti, da moralno pravilno ukrepa.

Zdravstveni delavec je vedno poznal in se srečaval z dilemami v svojih dejavnostih. A danes se moralno vprašanje in dileme množijo in ostrojo predvsem zavoljo izrednega razvoja, ki ga pozna današnja medicina, to vsled do nedavna neslutnih možnosti, ki se odpirajo zdravniški stroki, odkar

(dalje na str. 4)

Zdravko Jelinčič

Ucena

(v dveh zvezkih, Celovec 1985 in 1986).

»Jaka«:

Slemeniški župnik

(Ludovik Ceglar)

Ludovik Ceglar, slovenski dušni pastir v Braziliji, pesnik in pisatelj, bo ostal v zgodovini našega slovstva kot izrazito slovenska osebnost, mil in čustven, a istočasno neomajen v svoji poštenosti in svojih idealih, tih in razumevan v odnosih do sočloveka, pa naj bo ta kdorkoli. Tak je bil vtis, ki ga je name napravil pred dobrim letom dni ob svojem obisku

pri bratu Karlu v Torontu, tak je vtis, ki ga pušča človeku ob čitanju njegovih del.

Poleg vrste člankov v raznih obzornikih je mož izdal pesniško zbirko »Mati, Domovina, Bog« (Celovec 1976), življenjepis primorskega misijonarja »Janez Madon« (Gorica 1982) in zdaj še osebno spomine v povesti »Slemeniški župnik«

Gre za spomine njegovega prvega kaplanovanja iz let 1945-1948, potem ko se je umaknil pred novim režimom iz Jugoslavije na Koroško in bil 19. maja 1945 posvečen v duhovnika v Krki: kaplanovanje na potujočem slovenskem ozemlju dobrih dvajset kilo-

Knjigo »Slemeniški župnik« lahko dobite oz. naročite v Slovenski pisarni, 6304 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103, tel. (216) 881-9617. I. in II. del skupaj staneta \$15, samo II. del pa \$9. Za naročila po pošti, dodajte še \$1.50.

metrov nad Celovcem, v gorah nad Šentvidom, kjer še vse govori o nedavni slovenski preteklosti in daje človeku vtis, kakor da je prišel med žive mrljice svojih ljudi.

Vse je še slovensko, od krajevnih imen do imen gor in dolin, od imen poti in stez, njiv, polj in livad pa vse do hišnih imen in osebnih priimkov, navad in običajev, dela na polju in okoli domačij. Samo jezik ni več. Namesto pojče koroške slovenščine ljudje sedaj govorijo neko spačeno nemško narečje, spačeno, ker so v njem še žive mnoge slovenske ostaline, slovenska pojčnost, pogostoma slovenski slog.

In kar je najhujše, te slovenske preteklosti se ti ljudje sramujejo, je nočejo pripoznati, jo zatajujejo. Marsikdo med njimi verjetno še zna slovensko, zlasti če je prišel v Slemenice z »juga« onstran Drave, izpod Karavank. A tega ne bo nikomur povedal. To svojo preteklost, to svoje znanje bo trdovratno zatajeval. To je posledica stoletij prisilne germanizacije, ne samo uradne, gospodarske in politične, ampak tudi psihološke, ker je nemščina še danes Slovincu vsiljena kot jezik »gospodarjev«, slovenščina pa šteta kot manjvredni jezik »nižjih plasti« prebivalstva.

Grozeče se dviga med Slemenici in vse okoli po teh gorah še vedno nacizem. Le za trenutek se je potuhnil, a nihče ga ni pregnal, nihče ga ni obsodil. V Nemčiji je bil poražen. V Avstriji je ostal nedotaknjen in še dalje nemoteno divja. Kljub njeni navdušeni priključitvi k Nemčiji leta 1938 in javni »tajni«, da so bili Avstrijci med najhujšimi nacisti, je povojna blokovska igra deželi pripoznala status okupirane države in jo ohranila nedotaknjeno, da še naprej lahko divja nad Slovenci in ostalimi manjšinami. Čudna zgodovina.

Prav nacistom je slemeniški župnik trn v peti. Vsi vedo, da je župnik Slovenec, a večina vaščanov ga le počasi sprejme, zlasti še, ker se župnik trudi, da svojo nemščino prilagodi kolikor le more jeziku ljudi. Politika ga ne zanima, niti ideološka, niti narodnostna. Njegova skrb so duše vaščanov, so vaščani sami, ki pod vplivom nacističnega bogoverstva sploh

ŠOPEK SPOMINČIČ

Judenburg, staro avstrijsko mesto, velika cerkev sv. Nikolaja s poleg stoječim masivnim turnom. Zraven cerkve vojaška kasarna, naša prva postaja iz Vetrinja. V njej so tudi mnogi slovenski fantje bivali in služili cesarju in v prvi svetovni vojni izvršili vojaški punt, katerega izid je bil, da je vsaki deseti plačal s svojim življenjem.

»Liechtenstein« — taborišče lesenih barak, malo ven iz Judenburga, tik pod razvalinami nekdanjega gradu in nad reko Muro, kamor nas je naselila I.R.O. (International Refugee Organization). V taborišču smo bili Slovenci, prišleki iz Vetrinja preko Ljubelja in Tržiča, kjer je ostalo dejansko vse naše premoženje oziroma lastnine, s katerimi smo pobegnili iz Jesenic, Kamnika, Domžal, Ljubljane in... in...

Malo naprej, ob reki, spet lesene barake. V tem taborišču — Murdorfu — pravijo, da so sami Madžari. Na drugi strani Mure pa je bilo taborišče Rusov. Ustrašili smo se, da so Rusi tako blizu nas — in obenem so se nam smilili. Ko so jih začeli vračati, se je širila novica, da si sami vzamejo življenje ali pa mnogi skočijo iz tovornih vozov v reko, iz mosta, da se rešijo vrnitve.

Mi Slovenci smo še vedno upali, da se doma politično vreme spremeni in da se bomo skoraj vrnili iz begunstva, čeprav nam je bilo živo pred očmi žrelo, v katerega so bili vrženi vrnjenci iz Vetrinja. Upanje je pač težko ubiti, ali sanje zapustiti.

Na paradnem prostoru pred taboriščno kuhinjo neki dan nekdo poje »Golobica« (La Paloma) tako občutljivo in prekrasno, da se mi rosijo oči in lomi srce. Vsadila se mi je v srce takrat v času obupavanja in ogromnega domotožja, in še sedaj mi je ena izmed najljubših pesmi.

V upanju, da se skoraj vrne, a obenem v strahu, da nas vrnejo, začnemo novo življenje. A z izjemami: v sosednji baraki se nekdo obesi! Marija Pomagaj! Nad oltarjem kape-

ne zahajajo več v cerkev k službi božji.

Župnikovo delo je izredno težavno, a na kraju mu vendar uspe in vaščani ga celo vzljubijo, toda nacisti tega ne preneajo. Podtikavanja in nemogoče obtožbe pri škofu, pri dekanu, celo na policiji, se vrstijo brez konca. Vse je sicer ovrženo, a župniku kljub temu zagreni življenje do take mere, da končno obupa in se raje izseli v Ameriko kakor večina slovenskih beguncev.

Povest se po svoji resnosti in zanimivosti, gladkem jeziku in odličnem slogu lahko brez pridržkov šteje med najboljša dela zgodovinske vsebine naše povojne dobe.

Katoliški glas
Gorica, Italija
9. aprila 1987

lice v baraki je Brezjanska slika. Vrstijo se pobožnosti: večernice, šmarnice, devetdnevne, litanije, ljudsko petje Marijinih pesmi, in... rožni venci, in... rožni venci.

Organizira se šola, pevski zbor, dramsko društvo, skavti, telovadba, in pa iznajdljiva domača industrija.

Od angleških vojakov smo se naučili žvečiti »čungo«. Tudi za njimi smo hodili otroci, dokler niso odvrgli cigareto, saj so oni pustili najdaljši »čik«. Skupaj smo se mladina potepali vsepovsod, da smo se vrnili k našim očetom s polnimi žepi čikov, iz katerih tobaka so zvižali nove cigarete. Kako gre že neka spesnitev, ki je takrat nastala in se končuje: »...pa še jaz naj brem z vam k'se na čike, čike, spoznam«?

Pisma od doma. Stara mama umirajo, in prošnje — naj se vrnemo. Telegrami od tete iz zlate Amerike — naj jim ne verjamemo, da je varno se vrniti. Sprejem prvih »Care« paketov, tudi čokolada je znotraj. Začetek povpraševanja, kako priti v Ameriko. Polagoma se sprijaznimo z dejstvom, da se domov ne vrnemo.

Kaj pa je to? Angleška potica? Ne, to je beli kruh. Mislim sem, da smo kar nekaj posebnega, ko nam dajejo samo beli kruh namesto domačega črnega, ki je bil težji. Kar lahko se ga je bilo navaditi. Preobjednost enolične hrane — taboriščna kuhinja nam vsaki dan nudi poletno! Vsak dan polenta! Polenta! Polenta! Če je nikdar več v življenju ne jem ali vidim, bom kar zadovoljen.

Po bližnjih poljih in vrtovih smo si sami pomagali s kakšnim storžem koruze, prgiščem graha, par krompirčkov, kako peso, repo ali korenček, jabolko, hruško — sploh vse, kar je neopaženo prišlo pod roko. Lakoto so tudi pripomogle ukrotiti nabrane gobe, rdeče jagode, maline, kosmulje, borovnice, bezgovo cvetje in jagode, medvedove hruške, lešnike in celo smerekov vršičke. Za solato nam je bil pa regrat. Kako dobra je bila regratova solata! Tudi za številne čaje je mama vedela, kaj je treba nabrati.

Z domačini v mestu in na kmetijah smo barantali za jajca, maslo, mleko, sladkor, moko — v zamenjavo za krtače in metle, ki smo jih sami izdelovali iz macesnovih vršičkov, brezovih vejic, in rese, za nabiranje katere je bilo treba iti z vlakom v oddaljeni kraj. Vse macesnove gozdove v bližini in tudi daleč proč smo oskubili novih vejic za naše krtače.

Povsod smo stikali po vsem, kar bi se dalo v uporabo. Še največ dragocenosti se je našlo na smetiščih angleške vojske. V bližnjem gozdu se je našel pravi zaklad v kupu zrušenih vojnih letal. Iz njih aluminija si je skoraj celo taborišče pridobilo vsakovrstne kuhinjske

(dalje na str. 4)

V zahvalo in ljubeč spomin

1934

1987

Globoko užaloščeni ter vdani v voljo Stvarnika naznanjamo, da je v Gospodu zaspal naš dragi mož, oče isn, brat, stric, svak in nečak

Alojzij Staniša

Njegova življenjska pot se je končala 24. marca 1987. Rojen je bil 25. avgusta 1934 v Vinji vasi pri Novem mestu. V Ameriko je prišel l. 1958. Bil je član društva sv. Jožefa št. 169 KSKJ.

Pogreb je bil 28. marca 1987 iz Grdinovega pogrebnege zavoda na Lake Shore Blvd. v Clevelandu v cerkev sv. Vida ob 10. uri dop., nakar je bilo truplo prepeljano na pokopališče Vernih duš ter položeno k večnemu počitku. Globoko zahvalo naj prejme č.g. Jože Simčič za njegove številne obiske v bolnici, za darovano pogrebno sv. mašo, za vodenje rožnega venca v pogrebni kapeli ter za molitve pri odprtem grobu. Enako se zahvaljujemo č.g. Jožetu Božnarju za kropljenje v pogrebem zavodu.

Naj Bog stotero poplača vsem, ki so darovali prekrasne cvetlice, za sv. maše, za dobrodelne namene ter za American Cancer Society. Iz dna srca se zahvalimo vsem, ki so našega Lojzeta prišli kropiti, molili za njegovo dušo, se udeležili pogrebne sv. maše, dali svoja vozila na razpolago in ga spremili prav do groba.

Prisrčna hvala g. Ferra za opravljene molitve v pogrebem zavodu. Zelo smo hvaležni dr. Milanu Pavlovčiču in g. Tonyju Petkovšku za objavo smrti na radijskih valovih. Enako lepa hvala Ameriški Domovini, ki je objavila žalostno vest. Lepa hvala zdravnikom in osebju St. Vincent Charity bolnišnice, ki so se trudili, da bi olajšali pokojnikovo trpljenje. Topla hvala organistu g. Davidu Križanu in ge. Košnik za tako lepo petje in spremljavo pri pogrebni sv. maši. Najlepša hvala vsem našim sorodnikom, pogrebcem. Lepo se zahvaljujemo osebju pogrebnege zavoda A. Grdina, za vso postrežbo in skrbno vodstvo pogrebnege sprevo. Najlepša hvala Kuharjevi restavraciji za okusno pripravljeno kosilo po pogrebu.

Razposlali smo zahvalne kartice vsem, ki so se našega dragega posebno spomnili, in za katere smo imeli naslove. Ako morda kdo take kartice ni prejel, naj nam oprostí in naj s to javno zahvalo sprejme našo globoko hvaležnost.

Dragi Lojze, žalujemo za teboj in se te bomo vedno spominjali v naših molitvah. Spočij se od težkih udarcev življenja v božjem varstvu in v objemu svoje mame. Počivaj v miru v ameriški zemlji in lahka naj ti bo gruda tvoje druge domovine!

Žalujejo ostali:

Ana — žena
Miriam — hčerka
Andrej — sin
Frank — oče
Maria in Joži por. Cornely — sestrí
Frank, Ivan in Silvo — bratje
Jožefa Staniša — teta
Svakinje v Clevelandu in Kanadi
Nečaki in nečakinje v Clevelandu in Kanadi
ter ostalo sorodstvo v Novem mestu, Slovenija.

Euclid, O., 28. aprila 1987.

Avantgardno sovražstvo in sprava

(Nadaljevanje s str. 2)

sko pridobitev za slovenski narod, so tako vztrajni in se oglašajo proti tistim 'formalnostim' in znakom, ki bi mogli nakazovati, da bi jim — ne le zaveznikom, temveč OF in slovenskemu narodu — mogel kdo to vojsko 'vzeti'.«

V vseh naslednjih odstavkih se razodeva oportunistem komunistične partije in makiavelistična politika za dosego simpatij med člani OF. Kot pravilno zaključuje avtorica prispevka za Novo revijo:

»To, kar je za zaveznike (in IOOF kot — zaveznika! GŠ in CK KPJ!) slovenska narodna vojska, je za Kardelja formacija, ki je terensko opredeljena. Mar to pomeni, da slovenska vojska ni slovenska? Je IN ni. Je, saj so v njej Slovenci, in to na svoji zemlji. In ni: slovenska vojska je v (ideološko opredeljenem) bistvu proletarska vojska na slovenskem terenu.

Taki logiki je razumljivo, da bo do ukinitve glavnih štabov nacionalnih vojska in s tem samih teh vojsk kot nacionalno opredeljenih prišlo, saj je zanjo vsa dežela en sam velik teren proletarcev na jugoslovanskem teritoriju.«

»Ali rečeno drugače: Varanje in prevara zaveznikov je izhajala iz logike komunistov, utemeljene na izenačenju naroda kot takega in v celoti s partijo, s samimi seboj. Gre torej za logično-strukturalno varanje, za varanje iz principa. Princip izenačenja je že sam v sebi nasilen, je prevara oziroma JE nasilje, vzdignjeno na raven principa. Prav nasilnost principa je partijcem lepa pega, iz katere so gledali na svet in po njem ravnali svoje delovanje.«

Zavedajoč velike pomembnosti, ki jo ima nacionalna vojska v vseh narodih in s sodobne perspektive, Spomenka Hribar meni:

»Nobenega dvoma ni o tem, da je partizanska vojska nekega dne morala postati redna vojska — toda to ne pomeni, da je nujno moralo priti do uni-fikacije in zaničitve nacionalnih znamenj vojske oziroma razbitja nacionalno homogenih vojska, saj je znano, da je bila pri Slovencih in prav tako pri drugih narodih ljubezen do domovine eden od temeljnih pogojev za bojevitost in organizacijo narodno-osvobodilnega bojevanja sploh.«

V zadnjem odstavku tega poglavja zaključuje pisateljica s pomembno mislijo, ki je bistveno oddaljena od marksistične teorije in ki razodeva njeno veliko ljubezen do sonarodnjakov in do domovine:

»Dokler bo domovina razumljena in priznana kot 'teren' (ideološke kategorije) 'proletarca' in ne kot človekova eksistencialna resnica, toliko časa dostojanstvo človeka kot človeka oziroma dostojanstvo narodov kot narodov (nacij) ni mogoče, saj je človek reduciran na proletarca in narod na 'narod — proletarca'.«

Preraščanje pravice do samoodločbe v nepravico

Pod tem naslovom se Spomenka Hribar drzno približa eni izmed najbolj perečih tem v sodobni Jugoslaviji. Pravica jugoslovanskih narodov do samoodločbe je bila proglašena kot sestavni del 3. temeljne točke Osvobodilne fronte. KPS je pred »novo Jugoslavijo« izjavila: »Slovenski narod sam bo odločal po osvoboditvi o svoji usodi, svoji notranji ureditvi in o svojih zunanjih odnosih.« Takoj po tej izjavi, se je pa pojavila kritika višje stoječega v partijsko vojaški strukturi, Ivota Ribarja-Lole, ki je bila namenjena Edvardu Kardelju in slovenskemu CK:

»Drugo osnovno vprašanje, ki je aktualno na liniji KPS, je vaše stališče do vprašanja Jugoslavije. Tovariš Tito in naš CK sta v tej zvezi izrazila bojazen od določenega separatizma, ki se je začel pojavljati pri vas, in postavili so mi dolžnost, da vas na to opozorim. Dejstvo je, da vi do osnivanja AVNOJ v Bihaću niti v partpropagandi niti v praksi niste posvetili dovolj pozornosti borbenemu sodelovanju narodov Jugoslavije in izgraditvi njihove skupne bodoče skupnosti.«

Seveda je poznejši razvoj dogodkov šel v smeri, ki jo je določila komunistična partija — leninistično sovjetsko usmerjena, in tako so od pravice odcepiti se od Jugoslavije prešli po boljševiski logiki proletarskega internacionalizma do prehoda na »pravico ne odcepiti se«.

Spomenka Hribar pokaže na razvoj takšnega mišljenja s konkretnim primerom, ki jasno razkrinka nerealno in nelo-
gično stališče partije:

»Sintagma 'pravica in dolžnost' zakriva prav ta bistveni premik od PRAVICE do DOLŽNOSTI; recimo: samoupravljanje je za delavce pravica IN dolžnost. Seveda mora biti samoupravljanje — če je za delavca dolžnost — tudi njegova pravica, sicer svoje dolžnost ne bi mogel opravljati. Toda — ali sta dolžnost in pravica na isti pomenski ravni? Kako more biti pravica obenem dolžnost? Po tej logiki pač, še več: dolžnost je primarna, iz nje je izvedena in priznana pravica. Sintagma 'pravica in dolžnost' perversno zakriva, da je pri nas pravica samo tisto, kar je primarno dolžnost. Po tej logiki pravice, ki ni primarno dolžnost, ne more in ne sme biti.«

Tako je tudi narodova pravica do samoodločbe postala nepravica, zgolj formalnost, »parola samoopredelitve naroda.«
(Konec prihodnji petek)

Zdravstvo in etika

(Nadaljevanje s str. 2)

si je privzela v službo tehnolo-
gijo. Gre za dileme in vpraša-
nja, ki so pristno moralnega
značaja, to se pravi, da gre za
vprašanja, ali so mnogi novej-
ši zdravstveni posegi, ki se danes
izvajajo, v korist ali v škodo
človeku. Ti posegi utegnejo
zaradi svoje spektakularne us-
pešnosti veliko ljudi omamiti,
da jih vsestransko pozitivno
ovrednotijo.

Vendar je prav v krogih znanstvenih delavcev vzkliklo novo idejno kulturno gibanje, ki teži za tem, da bi vsklajalo zdravljenje s humanističnimi in etičnimi vrednotami. Prvotno izhodišče temu gibanju so ZDA, v Evropi pa Louvain v Belgiji in Rim v Italiji.

Ameriški biolog Rensselaer Potter je leta 1971 predlagal za ta odsek etičnega študija novo ime bioetika, tj. etika o življenju. Ta nova beseda ni bila vsem pogodu, češ da že imamo ustaljeni izraz medicinska etika. Toda pristaši bioetike trdijo, da je študijsko področje bioetike širše od medicinske etike. Bioetika namreč želi proučevati moralna vprašanja, ki so povezana s celotnim pojavom življenja od spočetja do smrti.

Četudi ta izraz vsem ne uga-
ja, je vendar prav, da se zave-
damo širine področja bioetike,
ki sega od običajnih proble-
mov medicinske etike (npr.
poklicna tajnost) do zadržanja
na območju nastanka člove-
škega življenja pa dokler člo-
veško življenje ne ugasne.

Posebno zaskrbljenost budi v človeku zlasti do nedavna neslutena manipulacija s človeškimi zarodki. Pomislimo samo na nekatere posege, npr. genetična srž, prenesena v območja človeške biologije ne samo zavoljo zdravljenja genetičnih bolezni, marveč tudi z namenom, za sedaj še prikritim, da se spremeni človeški rod.

Potem genetična diagnoza, to je možnost selektivnega splava. Dalje tehnologija človeškega razmnoževanja: umelna osemenitev ženskega jajčeca v epruveti, zasaditev embria v maternico matere ali druge ženske; selekcija oz. predodločitev spola. K temu lahko prištejemo še presaditve organov npr. ledvic, srca, celo možganov ter še toliko drugega. Naj omenimo tudi moralno dopustnost ali nedopustnost evtanazije, tj. prijetne smrti, ki naj bolnika reši pred nadaljnjim trpljenjem. Vse te dejavnosti so tesno povezane z zdravnikovo vestjo in zahtevajo odgovora. Kakšen odgovor bo dal zdravnik in kako se bo ravnal?

Oskar Simčič
(K.glas, 16.4.87)

ŠOPEK SPOMINČIČ

(Nadaljevanje s str. 3)

posode in celo kade za pranje ali kopanje, vse to po zaslugi naših izvirnih mojstrov, ki so iznajdljivo izdelovali, kar smo potrebovali.

Pozno v jeseni, mogoče je bila že zgodnja zima, so kuhali sladkorno peso. Več dni in noči je v ogromnih kotlih vrelo in se kurilo, in nosil sem drva, da sem neopaženo s polenčkom pokušal in z njega lizal sladkor. Do drv za osebno kuhanje in gorkoto v barakah (ne za skupno taboriščno kuhinjo) smo pa prišli tako, da smo po gozdovih izkopavali šture, jih vlekli domov in hranili za zimo. To je bilo težko in naporeno delo, pri katerem mi otroci nismo mogli veliko pomagati — razen pozneje z žaganjem. Smo pa nabirali po tleh nastlane storže in suhe veje, in jih tudi iz dreves vse polomili ali žagali.

Skozi gozd in mimo travnikov je peljala pešpot v vasico Maria Buch, kamor smo večkrat hodili na »izlet«. Tam je majhna, stara cerkvena pokopališčem znotraj zidu, ki jo obkoljuje. Po običajnem rožnem vencu smo se ustavljali pri gostilni pod cerkvijo. Zunanaj, pod kostanji, ko je oče spil kozarec piva, smo odvili cunjjo in pojedli svojo malico.

Ob isti poti, na robu gozda, dve-tri gomili, z vojaško čelado na lesenem križu, šopke cvetja, nabranega na poti, smo tam odložili.

Neštetokrat smo se otroci skobacali po vseh štirih, po hudourni grapi navzgor, do razvalin gradu na skalovju hriba. Tam, na ruševinah zidu, so cveteli divji nageljčki. Razgled dol na taborišče in okolišno pokrajino je bil krasen. Vzpon do vrha hriba nas je pa nagradil z lesenim opazovalnim stolpom. Čeprav se je v zapuščenosti in razpadu že začel majati, smo se vseeno včasih drznili splezati na njega, da smo gledali dol na vrhove smrek, ki so se pod nami v vetru majale kakor stolp sam. V zamaknjenosti sem prisluškal in čakal (kadar sem bil sam), da bi slišal divjega petelina. Včasih sem se moral trdo zadržati, da nisem v vrtoglaviči padel ali stopil s stolpa.

Imeli smo skavtska taborjenja in igre, šolske izlete, romarska potovanja. Uživali smo pevski zbor, dramska skupina pa nas je zabavala s prireditvami in igrami, med njimi npr. »Pri belem konjičku«. Vsako noč pa smo, na kolenih, molili rožni venec.

Dobrotljivi sv. Miklavž nas je letno obiskaval in prinašal darila. Primerki teh darov so bili: Jabolko, piškoti, bonbončki, čokolada, svinčnik, ravnilo, knjiga, včasih celo pomaranča ali pa eksotični dateljni, rogljani in fige. Med darovi so tudi bili doma narejeni izdelki kot: rokavice, kapa, nogavice.

Globoko sem veroval, da so bili sv. Miklavž, angeljni in parkeljni vsi resnični. Ti zadnji so strašili tako, da se mi še

sedaj grejo lasje na vratu pokonci, kadar slišim v noči ropotanje verig.

V zimi smo se z lesenimi colkami drsali po klancih in gričih in ustvarjali dvotirnice kot priče, kjer vse smo se upali z našimi zglaženimi »dilcami« spustiti. In greli so nas rjavi kožuhi z belo, mehko in gorko volno na notranji strani.

Imam dva mlajša brata. Za Sv. Trije Kralje smo kot Gašper, Miha in Boltežar hodili od hiše do hiše in s petjem nabrali precej cvenka, piškotov, sadja in drugih dobrot. Le najmlajši se je vedno branil, ko smo ga namazali za zamorca.

V spomladi je hitro taljenje snegu in dež v gorah povzročil poplavo Mure. Tukaj so bili bregovi visoko nad reko in nam ni pretila nevarnost. Drugod pa niso bili tako srečni, kar je pričala sama deroča reka. Na njeni površini je plula stena porušenega hleva, mu- kala je tudi uboga kravica.

Tisto leto so me Angleži poslali samega v taborišče Scheifling, ki je bilo izključno za otroke. Nisem želel tam ostati, zato rej sem se zmenil z dvema deklicama, da v noči — pobegnimo. A pobegnil sem sam, ker sta se med tem časom preislili. Proti večeru sem bil že vrnjen. Kraj mi je bil tuj in izgubil sem smer tako, da nisem opazil, da me tovornjak, ki mi je na cesti že daleč proč ponudil vožnjo, v resnici pelje nazaj v Scheifling.

Zelo nesrečen sem bil tam, a nato vesel, da so me kmalu vrnili staršem v Liechtenstein. Ne vem zagotovo, a verjetno je to bilo taborišče za okrevanje slabotnih in sestradanih otrok.

Po zadostnem učenju verou-
ka in katekizma, smo prejeli
prvo sv. obhajilo, seveda ri-
prej imeli tudi prvo sv. spo-
ved. Kaplan mi je globoko vi-
snil resnost in posledice greha.
Zelo veliko sem od takrat na-
prej vedno molil, posebno še
križevo pot. Na naši strani
mostu, ki pelje čez dolinico v
mesto Judenburg, je na hribu
kapelica. Do nje se vzpenja
pot s križanimi postajami; tam
sem se večkrat zakasnjeval.

Pred barakami smo lepo uredili s pobeljenimi kamni in zasadili cvetlične grede. Zada za barakami smo pa začeli vrtove za zelenjavo, a ni nam veliko uspelo, ker so nam kmalu gosence vse požreli. Tudi »kebrov« je bilo eno leto toliko da, ko smo jih iz dreves stresli, so padali kot da bi deževalo. Kresničk do sedaj še nisem videl toliko, kot sem jih tista leta.

Jeseni, po končanih žetvah, smo planili na polja in pobirati, kar so kmetje na svojih njivah pustili ali prezrli. Njive s krompirjem smo docela prekopali in nabrali več vreč. Večkratno so nam kmetje iz usmiljenja več pustili, kot bi običajno na njih poljih ostalo.

(dalje na str. 5)

Slovenska Cerkev in zdomci

(Ta intervju z dr. Alojzijem Šuštarjem je objavila revija »Naš delavec« /april 1987/. Revija je tiskana v Ljubljani in namenjena predvsem rojakom, ki živijo v zahodnoevropskih državah. Zato beseda »zdomci« v zaglavju. V svojih odgovorih je pa dr. Šuštar govoril širše in zajel tudi izseljenke in njih potomce v ZDA in drugih deželah. Posebej zanimivo je njegovo gledanje na vlogo slovenskih šol in tudi na delovanje SIM na tem področju. Ur.)

Kakšen je po vašem mnenju položaj Cerkve v slovenski in jugoslovanski družbi?

Na vaše vprašanje odgovarjam samo za Slovenijo in predvsem za katoliško Cerkev. Morda je najlažje odgovoriti, če današnji položaj primerjamo s položajem v bližnji preteklosti v letih po drugi svetovni vojni in s položajem v drugih deželah. Ob prvi primerjavi je položaj mnogo boljši skoraj v vsakem pogledu.

Vendar je še marsikaka, danes skoraj nerazumljiva omejitev in prepoved cerkvene dejavnosti, je še veliko preživelih predsodkov proti Cerkvi, enostranskih in krivičnih predstavitev Cerkve, njene zgodovine, njenih ciljev in prizadevanj. Tu in tam prihaja še vedno tudi do zaostroitev in nasprotovanj. Pričakovali bi več dobrohotnega razumevanja, kulturne odprtosti, demokratične svobode in prizadevanja za resnično enakopravnost vseh ljudi na vseh področjih.

Če pa primerjamo položaj Cerkve v Sloveniji z drugimi deželami, je nedvomno boljši in lažji kakor v marsikakšni socialistični (komunistični = ur. A.D.) deželi, bodisi v Evropi bodisi drugod po svetu, a tudi težji in slabši kakor v tej ali oni državi v (demokratični = ur. A.D.) zahodni Evropi ali drugod. Vzroki za take razlike so že v zgodovinskem razvoju, pa tudi v družbenem redu in ideološki usmerjenosti. Po mojem mnenju je razna vprašanja mogoče v odkritem dialogu pametno reševati in večkrat tudi dobro rešiti.

Kako na slovenske vernike zdomce vpliva okolje, v katerem živijo?

S pojmom zdomce danes mislimo slovenskega človeka, ki je odšel na tuje z namenom, da bi se čez nekaj let vrnil domov. Večinoma so bili ekonomski razlogi, ki so zdomce pognali iz domovine v tuji svet.

Zdomci so bili nenadoma presajeni v tuji svet v vseh razsežnostih: po narodnosti, jeziku, kulturi, velikokrat tudi mače in blizu, iz česar so živeli svoje osebno, družbeno, duhovno in versko življenje, se je naenkrat spremenilo. Ob takih spremembah so nujno potrebnih ljudje, na katere se zdomci nje potegne za seboj in se začno utapljati v novem okolju.

Če nimajo nikogar, ki bi jim pomagal ohraniti njihovo narodno zavest, jezik, kulturo in vero, se kaj hitro začne prilagajanje tuji družbi in polagoma tudi izgubljanje vanjo.

V pomoči, da ne utonejo, so imeli med našimi izseljenci in zdomci ravno duhovniki veliko vlogo. Da so se na primer v Ameriki toliko časa držali in se še danes držijo Slovenci v narodnem, kulturnem in verskem pogledu, je v veliki meri zaslug duhovnikov, ki so šli za svojimi verniki, jih organizirali ne samo versko, ampak tudi narodno in kulturno. Seveda je tudi tam prišlo mnogo krat do cepitve duhov zaradi različne svetovno-nazorske usmerjenosti.

Katere so po vašem največje težave naših rojakov na tujem?

Najprej je treba omeniti velike razlike med državami in oddaljenost od domovine. Vse nekaj drugega je biti Prekmurcu zdomec v sosednji Avstriji, ko vsako soboto lahko pride domov in je tesno povezan z domovino in družino, kakor nekomu, ki je na Švedskem, kjer je okolje povsem drugačno in v mnogih pogledih našim ljudem veliko bolj tuje. Da so zdomci v čezmorskih deželah v čisto drugačnem položaju, ni treba posebej omenjati.

Ena največjih težav nastane za otroke, ko začnejo hoditi v šolo. Žal nekateri starši v narodnostnem pogledu velikokrat prehitro odnehajo. Otroke dajo v tuje šole in večkrat še sami s svojimi otroki govorijo v tujem jeziku, ki ga še ne znajo dobro in se ga želijo tako bolje naučiti.

Tako se mnogokrat že prvi rod in še bolj seveda drugi rod izgublja v tujem svetu. Ne znajo več jezika, gine narodna zavest, izginjajo kulturne in mnogokrat tudi verske vrednote. Gotovo je še mnogo drugih težav, posebno gospodarskih in socialnih, ki so pa od države do države različne, kakor tudi stanje naših zdomcev ni povsod enako.

Kaj menite, da bi bilo treba storiti za obvarovanje otrok pred asimilacijo?

Najprej je potrebno vplivati na starše in jim poudarjati, kako velika je njihova dolžnost, da doma govorijo slovensko in da svoje otroke naučijo materinega jezika. Izkušnje kažejo, da tisti otroci, ki dobro obvladajo slovensko, tudi v tujem jeziku bolje napredujejo.

Potem je treba otrokom dati dovolj priložnosti za slovensko šolo. Slovenski duhovniki so zanje zelo veliko storili. Treba je hvaležno priznati tudi neutrudno prizadevanje Slovenske izseljenske matice, posebno v zadnjem času. Na tem področju naj bi si med seboj res nič ne nasprotovali. Bodimo veseli vsega, kar utrjuje narodno zavest, pa naj bo to v šolah, ki jih organizirajo duhovniki v svojih župnijah ali pa Slovenska izseljenska matica.

Izredno velikega pomena je slovensko čtivo, so mladinske in druge knjige, slovenski molitveniki, slikanice in časopisi, slovenske pesmi na kasetah in ploščah in seveda prireditve v slovenskem jeziku, obhajanje praznikov, pa obiski ali tudi daljše bivanje v domovini. Čim manj bo tu ideološkega nasprotovanja, in čim več skupnega prizadevanja za ohranitev narodne zavesti, jezika, kulture in povezanosti z domovino, tem večji bodo uspehi.

Kakšan je vaša osebna izkušnja z zdomstvom?

Moje zdomstvo je trajalo več kot 35 let. Jeseni leta 1941 sem odšel na študij v Rim, od tam v Švico in v domovino sem se za stalno vrnil v začetku leta 1977. Nisem sicer na tak način doživljal težav, bolečih preizkušenj in hudega trpljenja kakor veliko naših zdomcev, beguncev in izseljencev, ki so iz tega ali onega razloga morali oditi v tujino, ne da bi poznali jezik in si mogli svobodno izbirati delo in si urediti svoje življenje.

Vendar sem tudi sam okusil, kaj se pravi živeti in delati na tujem, dolga leta tudi brez osebnih stikov z domačimi in domovino. Veliko pa sem spremljal večkrat izredno težko pot naših zdomcev po evropskih deželah. Zato lažje razumem naše zdomce in izseljence, njihove potrebe in želje. Zase pa moram s hvaležnostjo ugotoviti, da sem posebno v Švici našel dobre možnosti za življenje in delo, veliko odprtosti in razumevanja pa veliko prijateljev.

Kako ste vi videli razmere, v katerih živijo Slovenci na tujem, tudi v čezmorskih deželah?

Razmere, v katerih živijo Slovenci na tujem po Evropi, najbolj pozna škof dr. Stanislav Lenič, ki že dolga leta obiskuje naše rojake na tujem. Sam sem pred leti v čezmorskih deželah obiskal naše rojake v Kanadi in Združenih državah Amerike, v Argentini in v Avstraliji. V Argentini je bil to prvi obisk škofa iz domovine, drugod pa so bili pred menoj že drugi slovenski škofje.

Na splošno moram reči, da sem bil naših rojakov povsod vesel. Iz večkrat zelo težkih začetkov, zlasti v Argentini, si je velika večina ustvarila tako gospodarski, družbeni in kulturni položaj, da so razmere zanje vsaj kolikor toliko ugodne. To so dosegli s svojo poštenostjo in pridnostjo, s svojo podjetnostjo in medsebojno pomočjo. Nekateri pa so imeli tudi posebno srečo.

Občudovanja vredna je, vsaj na splošno, zvestoba naših rojakov narodu, jeziku, slovenskemu izročilu in kulturi, vernosti in Cerkvi tako v Avstraliji kot Kanadi in Združenih državah Amerike, posebno pa pri naših rojaki v Argentini. Povsod pa sem doživel močno željo, da bi Slovenci po svetu ostali povezani z domovino in da bi se Slovenija zanje zanimala in jim pomagala. Tu vidim še velike na-

ŠOPEK SPOMINČIČ

(Nadaljevanje s str. 4)

Nekoč je v poslopjih sosednje kmetije nastal požar. Veter je ogrožal tudi naše suhe, lese ne barake. Po strehah smo polivali vodo in molili, na nam celotno taborišče ne gre v plamen. Na veliko nesrečo je v ognju zgorela stara žena, med nami šolarji pa se je širila nemila govorica, da je bila čarovnica.

Vsakovrstne vraže so se ali pa se še nas drže. Za god smo pod oknom »frajh« delali (to pomeni, povzročati ropot z renami, piskri in kar pač da od sebe kaj glasu). Druga je bila: na stol sesti in čez ramo vreči obuvale proti vratom, da ti dá vedeti s svojo lego, če boš še to leto šel iz hiše.

S časom smo se privadili našega taboriščnega življenja. Začelo se je dobivati delo pri kmetih, to tudi v bolj oddaljenih krajih kot: Kobenc, Knitelfeld, Leoben, in še drugod. Tudi nove ljubezni so se vnele — in imeli smo poroke. Rojenice so nam prinesle naraščaj. Žena s smrtno koso nas je pa tudi nekajkrat obiskala, da smo še na tej tuji zemlji pustili za seboj svoje kosti.

Dr. Janež, ki mi je zdravil od žeblja zastrupljeno nogo, se sedaj poslavlja. Gre v misijone v oddaljeno Kitajsko, da izpolni zaobljubo.

I.R.O. je prenehal za nas skrbeti. Nadomestil ga je UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration). Obvestili so nas, da bodo naše taborišče zaprli. Z našo revno šaro vred so nas odpeljali v Trofaia. To za nas novo taborišče je bil v prijetni dolini pod vznožjem gozdnatega hriba in kake pol ure hoje od mesteca, po katerem se je imenoval. Pokrajina je kar gorska. Bolj navdušeni fantje in moški so brez zamude organizirali pohod na bližnji visoki vrh.

Kot smo bili že navajeni, je tudi tukaj bilo prvo na sporedu — razkuženje proti golazni. Stenic je povsod bilo dovolj, še posebno v špranjah postelj. Ponoči so se od nas redile, da so bile debele kot prašiči.

Šolski izleti v naravo ali celo kam dalj z vlakom so mi bili zelo priljubljeni. Spominjam se enega v Eisenertzu (mislim, da so tam izkopavali železno rudo), in pa k nekemu jezeru, v katerega mrzli vodi smo se kopali. Še posebno sem užival iskanje gob (jurčke, lisičke), ker sem sam ali s komur drugim, prehodil vse daleč naokrog in se tako s sprejemljivim izgovorom potepal, da sem le nekaj prinesel nazaj.

Na drugi strani žice, zadaj od skupnih stranišč in izven taborišča samega, je bil v gozdu množični grob. Prišli so ga izkopavati. Iz velike jame pod smrekami so delavci metali v

loge, ki jih nikakor ne smemo zanemariti.

(Zadnji del pogovora bomo objavili pozneje. Ur. A.D.)

tovornjak: kosti, lobanje, cunje, lase, kožo in meso, ki se je nje še držalo. Kot da bi bil priklenjen h drevesu na robu jame, sem strmел, kako se je nakopičilo na vozu to, kar je še ostalo od teh nesrečnežev. Z rosnimi očmi in gnusom vred sem gledal in premišljeval, kdo so to bili, kam njih ostanki sedaj peljajo, in zakaj jih le niso pustili pri miru.

V to isto jamo so pozneje prinesli — ljudje iz drugega konca taborišča — zaklanega prašička in ga pekli. Niso bili Slovenci, saj smo predstavljali le polovico vseh v taborišču živčih. Ali so vedeli, da je to bivši grob? Ne vem. Obnašali so se pa sumljivo in skrivnostno. Jama je bila velika, globoka in priročna. Ni se jim bilo treba bati, da bi kdo izmed nas, ki smo jih gledali, povprašal za kakšen grizljaj!

Prišel je na obisk pomožni škof in imeli smo birmo. Stric Miha mi je bil boter. Podaril mi je čevlje, ki jih je sam naredil (čevljar je po poklicu). Bili so zelo dragoceni, saj smo bili obuti samo v zimi, in še takrat le v coklah.

No, končno se je začelo pripravljati za izselitev v tuje države. Prijaviti smo se morali za eno izmed mnogih dežel, ki so bile pripravljene begunce sprejeti medse. Največ se jih je odločilo za Argentino in Avstralijo. Amerika je seveda bila prva izbira verjetno vseh, a še ni hotela nam odpreti svojih vrat.

Pričeli smo se učiti angleščino in španščino. Nisem se v kratkem času veliko naučil. Verjetno le, da sta besedi za drevo in številko 3 v angleščini isti, in še v tem sem se motil. Peti je bilo lažje in naučil sem se pesmi »Twinkle, Twinkle Little Star« in pa »It's a Long, Long Way to Tipperary« — čeprav nisem razumel besedila.

Kdor je mogel, si je iskal sponzorja, da ga vzame v Ameriko, če bo skoraj dovoljeno nam vstopiti, predno smo prisiljeni iti kam drugam. Tudi tukaj bomo pač pustili za seboj na pokopališčih nekaj svojih.

Od začetka l. 1949 je iz Trofaia vedno več transportov odhajalo v prekomorske dežele. Moja družina je odšla v skupini kakih 40 ali 50 v ZDA 15. junija 1949.

Ko smo se peljali v Salzburg in potem naprej z vlakom do nemškega pristaniškega mesta Bremena, sem premišljeval, če bom tudi v Ameriki našel: zvončke, trobentice, encijan. Ali bom še kdaj videl naravo tako kakor jo tu zapuščam? Ali je to potovanje v Ameriko res pomeni, da se nikdar več ne vrnemo v domovino?

Navduševal sem se za dolgo pot pred nami v novi svet, kot da bi mi bila največja pustolovščina kljub temu, da je bila bodočnost negotova. Oziral pa sem se nazaj in se poslavljaj od

(dalje na str. 6)

KOLEDAR

društvenih prireditev

MAJ

2. — **Pevsko društvo Planina** ima koncert v Slov. domu na Maple Hts. Pričetek ob 7. zv.

10. — **Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti** priredi Materinsko proslavo v šolski dvorani. Pričetek ob 3. pop.

15. — **Letna seja Slovenskega doma** za ostarele. V SDD na Waterloo Rd. Pričetek ob 7.30 zv.

17. — **S.K.D. Triglav, Milwaukee**, priredi Materinski dan v Triglavskem parku.

23. — **Pevski zbor Korotan** priredi koncert v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

24. — **Društvo S.P.B.** priredi Slovenski spominski dan s sv. mašo pri Lurški Materi božji na Chardon Rd.

25. — **S.K.D. Triglav, Milwaukee**, poda Spominsko proslavo v Parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in zabava.

31. — **Otvoritev Slovenske pristave.**

JUNIJ

14. — **Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti** priredi piknik na Slovenski pristavi.

20. in 21. — **Tabor DSPB Cleveland** poda spominsko proslavo na Orlovem vrhu Slov. pristave za vse slovenske domobrance in vse žrtve komunistične revolucije.

28. — **Ohajska federacija KSKJ** priredi piknik na farmi sv. Jožefa na White Rd.

28. — **S.K.D. Triglav, Milwaukee**, ima piknik v Parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in ples.

JULIJ

4. in 5. — **Pristavski dan** na Slovenski pristavi.

10., 11. in 12. — **Poletni festival** pri Sv. Vidu.

12. — **Misijonski piknik** v Triglavskem parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in zabava.

19. — **Misijonska Znamkarska Akcija** priredi piknik na Slovenski pristavi. Ob 12. uri sv. maša, nato prijetno popoldne.

26. — **Slov. šola pri Sv. Vidu** priredi piknik na Slov. pristavi.

AVGUST

8. — **Balincarski krožek** Slovenske pristave priredi zabavni večer na Slov. pristavi.

9. — **S.K.D. Triglav, Mil-**

waukee, ima svoj drugi piknik v Parku. Dop. ob 11h sv. maša, nato kosilo in ples.

30. — **Belokranjski klub** priredi piknik na Slov. pristavi. Ob 11.30 sv. maša, nato kosilo, pop. ples, igra Tony Klepec orkester.

SEPTEMBER

12. — **Fantje na vasi** priredijo koncert ob zborovi 10-letnici, v SND na St. Clairju. Za ples igra Alpski sekstet.

13. — **Vinska trgatev** na Slovenski pristavi.

20. — **Društvo S.P.B.** priredi romanje v Frank, Ohio.

27. — **Oltarno društvo pri Sv. Vidu** ima vsakoletno kosilo v farnem avditoriju.

27. — **S.K.D. Triglav, Milwaukee, Wis.** priredi Vinsko trgatev v Parku. Kosilo z zabavo in plesom.

OKTOBER

17. — **Tabor DSPB Cleveland** prireja svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Za ples in zabavo igrajo Veseli Slovenci.

17. — **Glasbena Matica** priredi jesenski koncert z večerjo in plesom v SND na St. Clair Ave.

18. — **Občni zbor Slovenske pristave.**

25. — **Slomškov krožek** priredi kosilo v šolski dvorani pri Sv. Vidu.

31. — **Slovenski dom za ostarele** praznuje 25-letnico z banketom in sporedom v SND na St. Clairju.

NOVEMBER

7. — **Štajerski klub** priredi martinovanje v avditoriju pri Sv. Vidu. Pričetek ob 7. zv. Igrajo Veseli Slovenci.

8. — **Mladinski pevski zbor Kr. št. 3 SNPJ** ima jesensko prireditev z večerjo in koncertom, v SDD na Recher Ave.

14. — **Belokranjski klub** priredi martinovanje z večerjo in plesom v SDD na St. Clair Ave. Igra orkester Tony Klepec.

14. — **Pevski zbor Jadran** priredi jesenski koncert z večerjo in plesom v SDD na Waterloo Rd. Igra Joey Tomsick orkester.

DECEMBER

6. — **S.K.D. Triglav, Milwaukee**, priredi miklavževanje v dvorani Sv. Janeza Evangelista.

Stalinove čistke

GORICA, 11. - Pred dobrimi 50 leti je Stalin sprožil val strahotnih čistk, ki so se potem nadaljevale do izbruha zadnje svetovne vojne. »Vse te stekle pse je treba postreliti,« so bile besede, s katerimi je 19. avgusta 1936 sovjetski državni tožilec zaključil svojo obtožbo. Na zatožni klopi se je znašlo 16 nekdanjih vodilnih funkcionarjev sovjetske komunistične partije. Na čelu sta bila znana Leninova sobojevnika Grigorij Zinovjev in Lev Kamenov, oba stara 53 let. Državni tožilec Andrej Višinski jih je obtožil, da so organizirali teroristično skupino, ki naj bi izvršila napade na »priljubljene vodje sovjetskega ljudstva« Stalina, Vorošilova, Ždanova in Kaganoviča. Vsi so bili obsojeni na smrt.

Po tem sodnem postopku je Stalin izvedel veliko čistko, ki je zajela vso državo. Svet je obnemel ob krutosti in nečloveškem ravnanju sovjetskih oblasti. Razne inozemske vlade in organizacije so pošiljale prošnje za milejše ravnanje s priporniki, toda Stalin se zanje ni zmenil in jih tudi ni upošteval. Ljudskemu komisarju za notranje zadeve, Henriku Jagodi, je dal nalogo, naj »likvidira« okrog 5000 zaprtih disidentov. Na desettisoče sovjetskih državljanov je dal odpeljati v Sibirijo in na tisoče jih je umrlo v celicah jetnišnic ali na prisilnem delu.

Komaj dobrih šest mesecev po končanem procesu je isto sodišče v januarju 1937 obsodilo drugih 17 bivših članov partije — skoro vse na smrt. V tem času je Jagoda že padel v nemilost. Na njegovo mesto je Stalin imenoval Nikolaja Ježova, ki je likvidiral brez števila umetnikov, tehnikov in gospodarstvenikov. Čez 200 pesnikov je takrat izgubilo življenje, gulagi pa so bili prenapolnjeni z jetniki. Sredi leta 1937 je politična policija začela s čistko tudi v Rdeči armadi. Takrat je bilo pobitih čez 35.000 oficirjev, na prvem me-

stu maršal Mihail Tuhačevski.

Že marca leta 1938 se je začel proces proti novim obtožencem. Med njimi so bili znani strankin teoretik, ekonomist in nekdanji šef redaktor časopisa »Pravda«, Nikolaj Buharin, dalje Leninov naslednik kot šef vlade Aleksej Rykov in odstavljani šef policije Jagoda. Kakor vsi obtoženci je tudi Jagoda padel pod kroglami svojih bivših podrejenih. Stalin je ob tej priložnosti cinično izjavil, da je Jagoda moral pasti, ker je bil organizator prvega vala čistk...

Naslednji meseci so v sovjetski zgodovini zapisani kot žalostna doba medsebojnega obračunavanja. Tajni policisti so bili vladarji nad življenjem in smrtjo sovjetskega ljudstva. Zapirali, mučili in ubijali so celo drug drugega. Tako so nekdanji preiskovalni uradniki in sodniki čez noč postali jetniki in »zločinci«. Ježov je krvavo brisal vse sledi, katere je zapustil Jagoda. Pobijal je brez usmiljenja visoke in srednje policijske uradnike in strankine funkcionarje, dokler ni po dveh letih tudi sam izginil brez sledu.

Na njegovo mesto je prišel Lavrentij Berija. Z njegovim prihodom se je sicer končalo javno in vidno zasledovanje, a podtalno se ni nič spremenilo. Z vso energijo je izvajal strogo nadzorstvo in neusmiljeno kaznoval kakršnokoli neposlušnost partiji. Tudi on je bil ustreljen leta 1953, potem ko je končal »veliko čistko« in hotel po Stalinovi smrti priti na oblast.

Zahodni časnikarji so objavili, da je tajna policija v teh letih zaprla med 1,2 in 1,7 milijona članov partije, od katerih se je iz gulagov vrnilo komaj 50.000! Več milijonov pa je bilo žrtev, ki niso bili pripa-

dniki partije in so bili osumljeni, da ji niso naklonjeni.

Kot utemeljitev čistk je Stalin navajal nevarnost trockizma kot nasprotje marksizma-leninizma. Zato se je tudi obdal s kadrom članov partije, ki so mu bili brezpogojno vdani in poslušni. S tem je odstranil vsako alternativo v vodstvu stranke, ki je končno predstavljala le maso brez vsake lastne volje in presoje ter moči.

Kaj je bilo vzrok takšnemu ravnanju? O kakšni Stalinovi mladostni duševni bolezni ni znano, dokazano pa je, da je bil silno častihlepen in se je nagibal k sadizmu. Bil je tudi poln maščevalnih čustev nasproti vsakemu, ki mu je kdaj pokazal omalovaževanje zavoljo njegove skromne izobrazbe ali nizke rasti.

Na nekem zasedanju partije je nekdo vprašal Nikito Hruščova, zakaj se vendar ni nihče uprl Stalinu. Hruščov je odgovoril, da naj se tisti, ki je to vprašal, dvigne. Ker je bilo vse tiho in so tudi vsi navzoči obsedeli, je Hruščov pogledal po dvorani in nato dejal: »Vidite, tovariši, tako je bilo tudi takrat, ko je Stalin vladal.«

P.D. (K.glas, 16.4.87)

Boljše je v tujem zelniku

Ljubljanski Nedeljski dnevnik je poročal, da je po statistiki ljudskega šteja iz leta 1981 v Sloveniji 32.324 več fantov kot deklet. Fante in dekleta štejejo od petnajstega leta do poroke. Le kam gredo dekleta, da je v številu med njimi in fanti taka razlika?

V istem članku je navedeno in pojasnjeno, če slovenska dekleta ostanejo doma, se rade poročijo s fanti iz drugih republik, če pa gredo na delo v druge republike, pa prav tako. Primorska dekleta se po od-

(dalje na str. 7)

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italia 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300

1053 E. 62. cesta 431-2088

— V družinski lasti že 82 let. —

Šopek spominčič

(Nadaljevanje s str. 5)

otroških let, ki jih nikdar več nazaj ne bo. Ali bom tudi v Ameriki lahko hodil bos po cesti v mehke in gorkem prahu? Ja niso res tam ceste tlakovane z zlatom? Saj ni verjetno! In, da bi tam vlak v mestu vozil nad hišami?

Kaj, če se izgubim, ko še nič ne znam angleško govoriti? Saj bo nemogoče, da jaz svoje najdem ali oni mene — zaskrbljujoča misel! — zato sem strogo pazil, da se tudi najmanj nismo ločili drug od drugega že na poti do ladje v pristanišču.

Bili smo v novi domovini kar kako leto, predno sem se oddahnil!

Tu v Ameriki se sedaj že staram. O moji domovini in o otroških letih v begunstvu, po lepi avstrijski deželi, pa še tudi mnogokrat sanjam.

(Konec)

Jožef Smej, škof

Nagelj s Slomškovega groba

(Ta članek je izšel v kanadskem verskem mesečniku »Božja beseda« lani /nov. in dec. 1986/ in smo bili naprošeni, da ga ob priliki ponatisnemo tudi v našem listu. Ur.)

Glavni urednik Božje besede me je naprosil, naj kaj napišem o božjem služabniku Antonu Martinu Slomšku. Ko sem premišljeval, o čem naj pišem, mi je prišel na misel naslov knjige, ki jo je napisal Avgust Šenoa. Le-ta je obiskal Prešernov grob v Kranju in napisal zgodbo: Nagelj s pesnikovega groba. Naj še jaz pošljem nagelj s Slomškovega groba, nagelj vsem rojakom, ki berejo Božjo besedo.

Slomškovo zadnje potovanje

Vsako popoldne ob treh, če le morem, stopim v mariborsko stolnico, kjer zdaj počiva škof Slomšek. To je ura, ko si lahko sam v svetišču, sam s svojim Bogom, ki pod podobo kruha resnično, stvarno in bistveno biva med človeškimi otroki. Žarki večne luči se križajo z žarki treh sveč, ki zmeraj gorijo na Slomškovem grobu. »Njegov grob bo veličasten, obiščejo ga narodi«, je bilo prerokovano o Kristusovem grobu (prim. Iz 11, 10). Podobno je o Slomškovem grobu napovedal prvi Slomškov življenjepisec Fran Kosar.

Čeprav je Slomšek v svoji oporoki določil, naj ga pokopajo na pokopališču tiste župnije, kjer bo umrl, in sicer naj ga položijo v preprosto rakev iz mehkega lesa in mu napravi grob sredi med drugimi verniki, so kanoniki sklenili, da mu pripravijo grob v kapeli Žalostne Matere božje na mariborskem mestnem pokopališču. Krsta je bila iz mehkega lesa in črno pobarvana. V taki krsti so Slomška položili v grobnico v soboto 27. septembra 1862. V tej grobnici, v kapeli Žalostne Matere božje, je počival vse do leta 1941.

Ko so tega leta Nemci zasedli Maribor in mestno pokopališče spremenili v stadion, so se verniki zbal za usodo zemeljskih ostankov božjega služabnika. Vzeli so jih iz grobnice, leseno krsto položili v drugo, leseno krsto položili v drugo, narejeno iz pocinkane pločevine in jo prenesli v frančiškansko cerkev, v baziliko Matere milosti. Tu so jo položili v grobnico pod velikim oltarjem. Tako je bil tu drugi grob škofa Slomška vse do sobote, 7. oktobra 1978, ko smo ga prenesli v mariborsko stolnico, v grobnico, ki je pred velikim oltarjem.

Ko je bil Slomšek leta 1862 prvič položen v grob, so mu na mestnem pokopališču zapeli Jenkovo pesem Blagor mu, ki se spočije. To je bila takrat prva slovenska nagrobna pesem, ki se je razlegala na mariborskem mestnem pokopališču. Na vse navzoče je naredila globok vtis. Ko so Slomška med vojno leta 1941 prenesli v frančiškansko cerkev, niso smeli peti usta, pela so le srca in ta pesem je bila zgovornejša od vseh drugih. Pri tem prenosu je bil takrat — leta 1941 — navzoč grobar Ciril Lesjak. Isti je bil navzoč tudi leta 1978 pri prenosu Slomškove krste iz frančiškanske cerkve v mariborsko stolnico. Ko so tako Slomška že tretjič položili v grob, mu je pevski zbor stolne cerkve zapel Zafošnikovo: Slava tebi, Slomšek, škof, zbor bogoslovcev pa: Jaz sem vstajenje in življenje.

Slomšek priprošnjik in pomočnik

Ob svojem vsakodnevem obisku Slomškovega groba ob treh popoldne marsikaj doživim. Tako je nekoč prišel čisto tiho k Slomškovega grobu deček sedmih let. V bližnji nabiralnik je vrgel ves drobiž, ki ga je imel. Tiho sem ga poklical k sebi. Povedal mi je, da je musliman, toda nekaj ga vleče v ta sveti kraj miru in notranje sreče. Božja bližina, evharistični Jezus in grob svetniškega škofa Slomška. Za svetnike je dovolj, da so, da živijo...

Slomšek ne potrebuje razglasitve za svetnika, ker je po splošnem prepričanju že svetnik. Potrebujemo pa svetnike mi, potujoča Cerkev.

Služabnik božji Anton Martin Slomšek — življenjepis, ki ga je napisal Fran Kovačič, sem prebral pred 45. leti. Najbolj se mi je vtisnil v spomin prizor, kako je Slomšek prejel sveto popotnico. V sredo zjutraj, 24. septembra 1862, se je

Mariborski škof Jože Smej

oglasil veliki zvon mariborske stolnice in oznanil, da nesejo škofu Slomšku sveto popotnico. Najsvetejše so spremljali vsi kanoniki z gorečimi svečami. Ko se je sprevod bližal bolniški sobi škofa Slomška, se je le-ta kljub silnim bolečinam dvignil iz postelje, si oblekel talar ter na tleh kleče prejel sveto evharistijo. Nato se je zopet slekel, legel v posteljo in si dal podeliti sveto maziljenje. Pri molitvah je sam razločno odgovarjal. Isti dan zvečer je med molitvijo litanij, s pogledom uprtim v podobo Žalostne Matere božje mirno izdihnil.

Na Škofijski ordinariat prihajajo vsako leto podpisana pisma o izrednih uslišanjih na priprošnjo b. sl. Antona Martina Slomška. Morda jih Cerkev ne bo priznala za čudežna uslišanja, saj vemo, da je v takih primerih zelo kritična. Morda tudi ne bo priznala dveh nepričakovanih ozdravljenj od rakaste bolezni. Na priprošnjo božjega služabnika sta od te bolezni ozdravela dva duhovnika, ki še živita.

Prvi je izjavil: »Jaz se nisem prav nič priporočal Antonu Martinu Slomšku.« Škof dr. Maksimilijan Držek — sedaj že pokojni — mu je odgovoril: »Prav v tem je čudež še večji. Vi se niste priporočali Slomšku za ozdravitev, priporočil pa sem jaz sestram redovnicam, da so opravljale devetdnevno škofu Slomšku za vaše ozdravljenje.«

Drugi duhovnik ozdravljenec je imel hudo rakasto bolezen v črevesju. Prepeljali so ga na zdravljenje celo v sosednjo Avstrijo. Tam so ga zdravniki vprašali, če ve, kakšno bolezen

ima. Odgovoril je: »Raka imam.« — »In vi to poveste tako mirno?« so se zdravniki začudili. Ta duhovnik je ozdravel na priprošnjo škofa Slomška. Tako je sam slovesno izjavil na Slomškovi proslavi v Celju septembra 1983.

Še večji pa so čudeži na duhovnem področju. Ni največji čudež, da kdo na priprošnjo škofa Slomška ozdravi od telesne bolezni, ampak da spet dobi vero, ki jo je izgubil. To so moralni čudeži na Slomškovem grobu, čudeži večji od fizičnih.

Ne bo odveč, če s Slomškovega groba utrgam še en nagelj. Vse do leta 1960 se je ulica v Murski Soboti, kjer sem kot duhovnik pastiral 21 let, imenovala Slomškova ulica. Potem so jo kar čez noč poimenovali v Kerenčićevo... Slomšek sicer — kot nam je doslej znano — ni bil nikoli v Murski Soboti, pač pa je meseca septembra 1837, ko je obiskal Štrigovo, Razkrižje in Ljutomer, gledal z vinorodnega gričevja tja prek na ravno prekmursko polje. Z Ljutomerskih gorc se mu je namreč odprl lep razgled na Sobotu, Belince, Bogojino, Túrnišče... Slomšek je znal, da tam prebivajo »ogrski Slovenci«. Slomškovo knjižico »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«, ki je izšla leta 1842 v Gradcu, je uporabil prekmurski pisatelj Jožef Kosič, ko je pisal knjigo »Zobrisani Sloven in Slovenka med Murov in Rabov«. Natisnjena je bila med letom 1845 in 1848.

Slomšek — božji učitelj

Škof Slomšek je tako posredno vplival na omiko in narodno zavest prekmurskih Slovencev, ki so bili vse do leta 1919 ločeni od ostale Slovenije. Prav je torej, da je škof Slomšek imel ulico tudi v Murski Soboti, pa čeprav samo do leta 1960. Imel bi jo morda še naprej, ko bi bil pisatelj Bojan Štih že takrat zapisal to, kar je izjavil ob izteku leta 1985. V listu Sedem dni (7D) z dnem 26. decembra 1985 beremo na straneh 14 in 15 njegovo izjavo, ki se glasi:

»Neznanje, nedisciplina, nedelo, razsulo, v katerem živimo, ni posledica političnega sistema, ampak razkroja v moralnem sistemu. Prastare kategorije kot so: poštenost, pridnost, odkritosrčnost, vse, kar nas je učil Slomšek, tudi ponižnost, imam za najbolj revolucionarne kategorije... Zato se zavzemam za Slomška, Meška, Sardenka, Finžgarja...«

Kaj je Štih s tem povedal drugega, če ne to, da bomo morali zmeraj znova in znova hoditi v Slomškovo nedeljsko šolo, kjer nas bo učil živeti evangelij. Kaj drugega so namreč svetniki, če ne uresničeni evangelij Gospoda Jezusa Kristusa?

V Sloveniji obhajamo letos (1986) 400-letnico smrti Primoža Trubarja. Prav je tako. Toda znova in znova mi prihajajo na misel besede, ki mi jih je pred kratkim povedal mož s fakultetno izobrazbo: »Če bi

Škof Anton Martin Slomšek

zmagale Trubarjeve ideje, bi vsa Slovenija, tudi Štajerska — Trubar je deloval tudi v Laškem in v Liki pri Zidanem mostu — postala protestantska, potem ne bi bilo Slomška. In če ne bi bilo Slomška, bi velik del Slovenije, vsa Spodnja Štajerska, bila danes pod Avstrijo; se pravi: počasi bi se germanizirali.«

Slomšek je zmeraj bežal pred lastno hvalo. Kaj pomeni vsa slava ljudem, če niso v milosti pri Bogu? »Grobovi so njih domovi, njih bivališča od roda do roda, četudi so pokrajine imenovali po svojih imenih... Toda moja duša bo Bog rešil iz podzemlja, ker me bo k sebi vzel« (Ps 49, 12,16). Slomška je Bog vzel k sebi. Nad njegovim grobom je razlita svetloba velikonočnega jutra.

Slomškov grob bo z božje poti blagoslov.

Luč Slovencev ostane do poznih rodov.

Slomšek ni bil pena, ki prazna se sili na breg, sladki hvali pobegnil je v jadri beg.

Ni naslova iskal in je našel naslov.

Potok, ki ne skalí se, če brodiš po njem;

kamen, ki ne zdrobí se, če hodiš po njem.

Drugi Kristus je duh in značaj bil njegov.

(Silvin Sardenko)

Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

North American banki. Bil je amaterski fotograf in filmski snemalec in je posnel veliko slik in filmov o aktivnostih v slovenski skupnosti.

Pred leti je bil pokojnik član in aktiven med drugimi v sledečih organizacijah: ADZ št. 1, KSKJ št. 169, ABZ št. 37, HBZ št. 663, Klub upokojencev na Holmes Ave. ter Srbska narodna federacija št. 15.

Zanj žalujejo hčerke Betty, Tonia in Gina (Md.), brat Joseph in sestra Catherine Perko. Njegova žena Elizabeth R. (roj. Bijek) je umrla l. 1984, že pokojni so tudi sin Anthony, brata Frank in James ter sestra Mary.

Za zanesljivost in stvarnost cen pri "kupovanju" ali prodaji Vašega rabljenega avtomobila se Vam priporoča slovenski rojak

Frank Tominc lastnik

CITY MOTORS

5413 St. Clair Ave.

tel. 881-2388

BOLJŠE JE V TUJEM ZELNIKU

(Nadaljevanje s str. 6)

prtju meje spoznavajo z italijanskimi fanti in se jih kar preveč poroči čez mejo. Precej deklet gre tudi v Avstrijo ali Nemčijo, kjer običajno ne iščejo slovenskih fantov. Sociologi naj bi preiskali, kaj je narobe s slovenskimi fanti, da ostajajo tako grdo na cedilu, ali kaj je narobe z našimi dekleti, da raje segajo v tuje roke in tujcem oddajajo svoja srca...

Za odgovor na ta problem pač ni treba pametnih sociologov, saj mladi sami dobro vedo, da pod sedanji komunističnim režimom v svoji lastni domovini nimajo bodočnosti.

ZORA PIŠČANC

PASTIRICA URŠKA

Nadaljevanje

Kvišku se mora pognati, spremeniti mora smer. Naj bo kjerkoli, vrh je samo eden. Moj Bog, ali je to zvezda? Daleč, daleč zgoraj se je prikazala, zaplapolala in spet izginila.

Jan se je pognal za njo. Sedaj je spet izginila, a smer mu je pokazala, tam je vrh Skalnice. Mati božja mu je prižgala lučko. »Mati božja, pomagaj, pomagaj... sveti angel varuh moj...« kliče Jan s poslednjimi močmi v noč in vihar.

Sedaj samo še leze kvišku. Snežna odeja se spreminja v led, z rokami grabi za redko grmovje, da so mu roke že vse krvave. Burja je onemela, sneg je zaostal nekje pod oblaki, čas se je ustavil. Ves nevidni svet nemo sledi zadnjim napotkom grgarskega fanta, ki se bori s smrtjo, za življenje, ki je tako lepo, tako dragoceno, edinstveno. Ne čuti več ne nog ne rok, samo silno nikdar občuteno željo po samoohranitvi. »Moram se rešiti, jaz hočem živeti, hočem, hočem... sveti angel...«

Okrvavljene roke so zadele ob trd predmet. Jan se ga opri me kot potapljač se na vihar nem morju. Na vrhu sem, na vrhu! O sveta božja Mati, hvala ti.

Nič več ni ostrih obrisov začete zgradbe. Vse je zaokroženo, pokrito z debelo snežno odejo. Kot začarano mesto stoji pred njim gradbišče in tam zadaj lesena kapelica z visoko belo kupolo snega na strehi.

»Marija! Marija!« se Jan opoteka prek gradbišča do kapelice. Sune v vrata in kot izpodrezan pade na leseni podpred Marijinim oltarčkom. Zlati medaljon na Jezuškovem srcu žari kot kri, vse naokrog je rdeče, njemu se veke zapirajo, utrujenost ga hromi, ne more se več dvigniti, samo za hip bo zaspal... tu na varnem, pri Mariji... dobri, sveti...

»Jan!« je zakričala Urška. Sklonila se je k njegovemu obrazu. Bil je posinel od mraza in napora. Njegovo telo se je stresalo kot zadeto od silne bolečine. Jernej ga je dvignil in nesel v hišo ter položil na klop ob ognju. Ni se zavedel.

»Tako j v posteljo in toplega mleka mu daj, Tereza!« je ukazala babica, ki se je na boleznij najbolj razumela.

Jana so spravili v posteljo in ga gorko odeli. Ko so mu dali vročega mleka, se je zavedel.

»Oče, mati, Urška, odpustite!« je izjecljal.

»Že prav, že prav, sedaj spi, da se odpočiješ in ozdraviš,« je za vse odgovorila babica in poiskala čudežna zelišča, jih skuhalo v gosto kašo in vroče devala Janu na prsi.

Tri dni je Jan bledeel v silni vročini in podoživljal svoj strašni boj za obstanek in klical k Mariji na pomoč. Urška je molila in trepetala za njegovo življenje. Jera in Jernej sta se kar k Piskovim preselila in skupna bol jih je tolažila, da so v upih in dvomih čakali, kdaj bo Jan odprl oči in jih veselo pogledal.

Babica je pozabila na svojo beteznost. Vrtela se je okrog Janovega ležišča, pripravljala obkladke, ukazovala in tolažila.

»Še hujše boleznij sem ga rešila, pa bi tej ne bila kos? Res, hudo pljučnico je staknil, pa jo bo premagal, le verjemite. Dolgo življenje ima še pred seboj. Mati božja ga bo ozdravila. Tudi on je njen sin.«

V jutru četrtega dne se je Jan stresel in zbudil iz sanj.

»Zakaj? Saj me je Mati božja rešila. Dosegel sem vrh.«

»Da, dvakrat si ga dosegel. Vrh Skalnice si dosegel in premagal si bolezen,« je rekla mati.

»Sem bil res tako hudo bolan?« je začudeno vprašal.

»Hudo si se prehladil in izmučil do smrti,« je rekla babica.

Jan je res ozdravel. Postal pa je bolj resen, minila ga je neugnana samozavest, spoznal je, da so tudi njegove moči omejene.

»Jaz sem vsega kriva,« je rekla Urška in ga skrušeno pogledala, »zaželela sem si na vrh Skalnice, ti pa si mojo željo vzel zares in šel. Tvoj in moj oče, pa še drugi sosedje so te skoro do jutra iskali po vsej gori.«

»Sedaj razumem. Vrh Skalnice sem nenadoma zagledal svetlo luč, mislil sem, da je zvezda. Ta me je rešila. Ko sem prišel do kapelice sem se zgrudil na pod in tam zaspal. Že se je rahlo svitalo, ko sem se zbudil, mraz mi je lomil kosti, a pognal sem se navzdol proti vasi in jo z zadnjimi močmi dosegel. Hvala vam za vse!«

XX.

Z gradnjo se nadaljuje

Sneg je kmalu skopnel, burja se je unesla. V začetku marca pa je začelo deževati in je deževalo skoro ves mesec.

»Dež je močno prizadel že dozidane dele cerkve,« je žalostno povedal Jernej, ko se je vrnil s Skalnice. »Najprej bo treba začeti s popravili, nato šele z zidavo.«

»Dolgo se je slabo vreme držalo letos in z deli na polju smo zaostali. Tudi Skalnica bo trpela zaradi tega,« je rekel Jakob in pogled mu je splaval na polja, spremenjena v blato.

Potem pa je na lepem zapihal pomladni veter, posušil polja in njive in prva trava je začela poganjati.

»Jutri začnemo!« je šel glas od naselja do naselja. Še preden je sonce vzšlo, so od vseh strani hiteli delavci na goro.

Na stavbišču je bilo res marsikaj narobe: zidovi premočeni in marsikak kamen se je odkrušil. Jernej je vse pregledal in začel z ukazi: »Mojster Gregor ne sme videti tega, vse mora biti nared, ko pride.«

Ko so bili pri zadnjih popravilih, se je nenadoma pojavil med njimi mojster. »Nisem več strpel. Rajmund Dornberški je bil pri meni in naprosil sem ga, naj me pelje do Gorice.«

»Deževje je poškodovalo, kar smo lani postavili. Vse do danes smo popravljali,« je pojasnil Jernej.

Gregor je bil žalosten in vesel obenem: »Zelo dobro ste delali, kakor vidim. Jutri bomo začeli z vsemi močmi. Rajmund Dornberški mi je obljubil les. Do poletja moramo priti do strehe, potem pa jo do jeseni postaviti, da nam zima in deževje ne bosta mogla več škodovati.«

Zapelo je orodje. Mojster Gregor ni skoparil s pohvalami, a znal je tudi ostro nastopiti, če je videl malomarnost. Zvečer pa se je rad pogovarjal z možmi in razpravljal z njimi o raznih vprašanjih. Tudi zapeli so v večernem hladu in

Marijina pesem se je dvigala kot prošnja v nebo.

Zidovi Marijinega svetišča na Skalnici so rastle in se bližali strehi. Mojster Gregor je preševal tramovje. Jan mu je pomagal.

»Komaj za začetek bo. Grof Dornberški je edini držal besedo. Ali naj delo ustavimo?«

»Ne, mojster. Z Urško pojdeva spet na pot.«

»Trnovski gozdovi imajo najlepši les, pa tudi čepovski in cerklanski so lepi, a neodvisnih gospodarjev tam ni, vse je v rokah plemičev ali pa so deželna last.«

»Govoril bom z Attemsovimi Adamom, prihodnji teden se vrne iz Benetk. Morda bo on našel rešitev.«

»Jutri pojdita z Urško do Čepovana. Dal vam bom naslov župana, ki je moj prijatelj. Morda se bo omehčal in pomagal.«

Urška je bila takoj pripravljena za pot. Zdravje se ji je kar dobro utrdilo. Lica so zadobila bolj zdravo barvo. Ljudje so ju ob poti pozdravljali, vendar je marsikdo podvomil, da bi od župana dobila kaj lesa. Tudi župnik v Čepovanu ni bil preveč navdušen.

»Ne vem, če je pametno v teh težkih časih nalagati ljudem še dodatno tlako.«

»Mati božja ve bolje od nas, da so časi hudi. Če je prosila hišo na gori, pomeni, da ni nemogoče.«

»Saj nič ne rečem,« je dejal župnik, »a zakaj taka naglica? Lahko bi bolj umirjeno delali in ne toliko mučili že dovolj zgaranih kmetov. Saj se bodo ugonobili!«

»Delavci na Skalnici so drugačnega mnenja. Mojster Gregor, ki delo vodi, želi, da bi cerkev imela streho še pred zimo. Lani se je dosti pokvarilo, ker je vse bilo izpostavljeno dežju in snegu. Zato moramo pohiteti,« je prepričevalno rekel Jan.

»Le pojdita sedaj in Bog z vama. Od svojega gozda bom dal dve najlepši debli za skalniško cerkev,« je obljubil župnik.

Šla sta dalje do župana Podgornika. Mojster Gregor jima je povedal, da je najlepša hiša v vasi županova. Pred njo da raste mogočna lipa. Takoj sta jo našla.

»Dober dan,« je začel Jan, »prihajava v imenu mojstra Gregorja, ki vam pošilja najlepše pozdrave.«

»Mojster Gregor, saj res, že dolgo ga nisem videl. Prejšnji teden sem ga iskal v Ljubljani, pa so mi rekli, da zida cerkev nekje na Primorskem.«

»Na Skalnici vodi dela pri zidavi cerkve Matere božje. Prišli smo že do strehe, a primanjkuje nam lesa za strešno tramovje. Poslal naju je k vam s prošnjo...«

»Razumem, toda sploh več, fant, kaj pomeni za nas eno deblo? To so lepi denarci.«

»Naloženi na božji račun vam bodo stotero poplačani!«

je rekla Urška.

»Mati božja vas prosi za posojilo in ne za božji lon. Zнала bo povrniti.«

»Fant ima prav,« je prepričevalno rekla županova hčerka Metka, ki je ves čas poslušala razgovor. »Meni boš od dote odšteli, oče, saj se ne bo dosti poznalo.«

»Naj bo!« se je župan uklonil svoji hčerki. »Pozdravita mi mojstra Gregorja in povejta mu, da sem ustregel njegovi prošnji, ker je Metka tako želela.«

Obljubljeni les je začel prihajati na gradbišče in mojster Gregor je začel misliti na strešnike, da bi do zime bilo vse pod streho.

»Treba bo stopiti še do opekarne Ceglo v Brdih. Tam izdelujejo najlepše strešnike. Tam gotovo z Urško še nista bila. Prav bi bilo, da bi tudi ti isti ljudje prispevali k Marijine-mu naročilu.«

Takoj naslednje jutro sta se Jan in Urška spet podala na pot in dospela v Ločnik, kjer se je cesta cepila za Ceglo. Tla pod nogami so postajala vlažna. Sezula sta si copate in bosa šla proti opekarni.

»Kaj vaju je prineslo sem?« je zarentačil nad njima valpet, ki je nadzoroval delavce.

»Z gospodarjem bi rada govorila!« je pojasnil Jan.

»Oskrbnik bo vsak čas tu. Opoldne se vedno prikaže.«

Od Vipolže se je oglašil opoldanski zvon in Urška se je po božno prekrizala. Od vseh strani so začeli prihajati delavci in delavke. Vsi so bili umazani od ilovice.

»Taki so morali biti Izraelci, ki so v Egiptu gnetli glino za faraone,« je zašepetal Jan.

Molče so posedli na bruna, najbližji delavec pa ju je vprašal: »Kaj iščeta tu?«

»Po naročilu mojstra Gregorja prihajava. Strešnike za cerkev na Skalnici bi rada,« je rekel Jan.

(Dalje prihodnji torek)

Ameriška Domovina
je Vaš list!

MALI OGLASI

Willoughby Hills - \$69,900
Perfektna. 3 spalnice, klet, garaža, skoro jutro zemlje, jablane, vinske trte. Kot na lašč za vrtnarja. Pohitite! Ključ: Tom Marks - 946-5834 ali 946-3901.

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK
Pokličite 423-4444

COOK NEEDED
Experienced. 7 a.m. do 3 p.m. Monday thru Friday. Call 861-3896 after 4 p.m. (32-35)

Josef's Hair Design

5235 Wilson Mills Rd.
Richmond Heights, Ohio
461-8544 or 461-5538